

**Хмельницький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Управління освіти Хмельницької міської ради
Навчально-виховне об'єднання №5 м. Хмельницького ім. С.Єфремова**

Впровадження проектної технології в навчальний процес

**Родзинки педагогічного досвіду
Навчальний посібник**

Автор: Юрчик Оксана
Володимирівна
Вчитель початкових класів
Навчально-виховне об'єднання № 5
м. Хмельницького
ім. С.Єфремова

Навчальний посібник
Схвалено до друку рішенням науково-методичної ради
управління освіти Хмельницької міської ради
(протокол №5 від 25.12.2015р.)

Навчальне видання
Впровадження проектної технології в навчальний процес

Юрчик О.В. - вчитель початкових класів навчально-виховного об'єднання №5 м. Хмельницького ім. С. Єфремова

Рецензенти:

І.П.Петричко - методист науково-методичного центру управління освіти Хмельницької міської ради.

В.К. Паламарчук - заступник директора з навчально - виховної роботи в початкових класах НВО № 5 м. Хмельницького ім. С.Єфремова.

Юрчик О.В. Впровадження проектної технології в навчальний процес.
[Навчальний посібник] / О.В.Юрчик. - Хмельницький: НВО №5
ім. С.Єфремова, 2015. - 88 с.

У посібнику вміщено теоретичний матеріал про проектну технологію навчання, особливості навчальних проектів молодших школярів, опис власного досвіду, зразки уроків - проектів у початковій школі.

Мета посібника – допомогти вчителю урізноманітнити навчальний процес, спланувати і провести сучасний урок в початкових класах за новим Державним стандартом з використанням інтерактивних форм навчання.

Даний посібник призначений для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Проектна технологія навчання.....	6
Включення проектної діяльності в освітній процес.....	6
Особливості навчальних проектів молодших школярів.....	9
Впровадження методу проектів (з власного досвіду).....	20
Розділ 2. Плани-конспекти уроків-проектів у 1 класі.....	26
Природознавство. Домашні тварини. Наші улюбленці... ..	26
Читання. Удосконалення читацьких навичок. Опрацювання вірша «Великодні писанки».....	28
Розділ 3. Плани-конспекти уроків-проектів у 2 класі.....	38
Природознавство. Перевір себе:що я знаю про природу восени.....	38
Літературне читання. Улюблені свята українського народу. Новий рік.....	47
Розділ 4. Плани-конспекти уроків-проектів у 3 класі.....	54
Природознавство. Охорона тварин. Червона книга.....	54
Я у світі. Символи України.....	59
Розділ 5. Плани-конспекти уроків-проектів у 4 класі.....	64
Природознавство. Океани Землі. Практична робота (визначення океанів Землі на глобусі і карті).....	64
Позакласне читання. Краса весняної природи.....	68
Висновки.....	74
Додатки.....	75
Словник «проектних» термінів.....	87
Список використаних джерел.....	88

ВСТУП

Соціальні реформи у суспільстві України змінили головні цілі освітньої галузі. Нова філософія визначила основну стратегію діяльності педагога: спрямування процесу навчання та виховання на розвиток духовного світу кожної особистості, становлення загальнолюдських цінностей, формування та розвиток творчих здібностей школярів. Творчість і творча діяльність формує індивідуальність людини, яка визначає її цінність. Дитина повинна самостійно знаходити вихід у певній життєвій ситуації, адже за словами І. Песталощі: *«Кожен пізнає лише те, що сам пробує зробити»*.

Про необхідність розвитку творчих здібностей йдеться у державних нормативних документах, зокрема в основних положеннях Закону України «Про освіту» (1991р.), Закону України «Про загальну середню освіту» (1999р.), Національної доктрини розвитку освіти (2002р.). У Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття») зазначається, що одним із стратегічних завдань реформування освіти є формування творчої особистості, забезпечення пріоритетності розвитку людини.

Нормативним документом, розробленим на виконання Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №462 від 20 квітня 2011р. є навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. У них з кожного предмета визначено державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, що враховують зміст і структуру предметних компетентностей (учень розпізнає, знає, розуміє, застосовує, виявляє ставлення, оцінює тощо).

Серед освітніх результатів цього етапу освіти особлива увага звертається на *здатність до творчого самовираження, уміння виконувати творчі завдання*.

Водночас із предметною підготовкою у процесі початкового навчання учні мають опанувати ключові компетентності, серед яких пріоритетною є компетентність *уміння вчитися*.

Сучасна школа повинна допомогти учням відчувати себе впевненими на ринку праці, вміти адаптуватися до соціальних змін і криз у суспільстві, бути психологічно стійкими, розвивати здатність до самоорганізації. Це вимагає пошуку *нових форм організації навчально-виховного процесу*, які дозволили б:

- забезпечити високий інструментальний рівень знань випускників, уміння самостійно набувати і застосовувати їх на практиці;
- розвивати кожного учня як творчу особистість, здатну до практичної роботи;
- залучати кожного учня до активної пізнавальної діяльності;

- формувати навички пізнавальної і дослідницької діяльності, розвивати критичне мислення;
- формувати в учнів цілісну картину світу;
- спілкуватися з однолітками не тільки своєї школи, міста, але й інших міст і навіть країн;
- грамотно працювати з інформацією і т.д.

Більше століття суспільство закріплює за школою дві основні функції: *розвивальну* та *соціальну* або *адаптивну*. Остання вирішується не зовсім ефективно. Тому українською школою використовуються, переробляються і оформляються у вигляді нових технологій технології західної методичної науки. Так, все більше вчителів у школах України вивчають і використовують *проектну діяльність* учнів.

Метод проектів зацікавив і мене. Довелось відшукати, опрацювати, «відфільтрувати» чимало літератури. Втілити його у життя – копітка праця. Але результати говорять самі за себе. Тому я й вирішила зібрати «родзинки» у єдиний посібник. Це допоможе колегам-початківцям впроваджувати дану технологію в своїй трудовій діяльності, дасть їй «друге життя», можливість удосконалення.

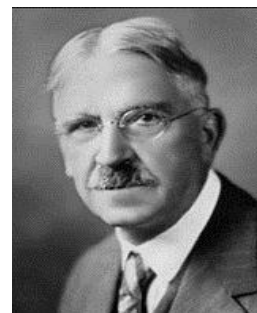
РОЗДІЛ 1

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ

Включення проектної діяльності в освітній процес

*«Розкажи – і я забуду,
Покажи – і я запам'ятаю,
Дай спробувати – і я зрозумію»
(Китайська мудрість).*

Ідея включення проектної діяльності в освітній процес була запропонована американським педагогом і філософом Джоном Дьюї та його учнем В.Кіл патріком більше століття тому.

Джон Дьюї

Вперше у вітчизняній педагогіці актуальність цієї проблеми вивчав О.Макаренко. Саме слово **«проект»** у перекладі з латинської мови означає **«кинутий уперед задум, план»** тощо.

Німецький педагог А.Флітнер характеризує проектну діяльність як навчальний процес, в якому обов'язково беруть участь *розум, серце і руки*, тобто осмислення самостійно набутої інформації здійснюється через призму особистого відношення до неї і оцінку результатів в кінцевому продукті.

Мета проектного навчання:

1. Сприяти підвищенню особистої впевненості у кожного учасника проекту.
2. Надихати на розвиток комунікативності та уміння співпрацювати.
3. Забезпечити механізм розвитку критичного мислення дитини, уміння шукати шляхи вирішення проблеми.
4. Розвивати в учнів дослідницькі уміння (виявлення проблем, збір інформації), спостережливість, уміння висувати гіпотези, узагальнювати, розвивати аналітичне мислення.

Великою перевагою проектної діяльності є вміння, які набувають учні, а саме:

- планувати свою роботу, попередньо прораховуючи можливі результати;
- використовувати багато джерел інформації;
- самостійно збирати і накопичувати матеріал;
- аналізувати, співставляти факти, аргументувати свою думку;
- приймати рішення;
- установлювати соціальні контакти (розподіляти обов'язки, взаємодіяти один з одним);
- створювати «кінцевий продукт» - матеріальний носій проектної діяльності (доповідь, реферат, фільм, календар, журнал, сценарій...);

- представляти створене перед аудиторією;
- оцінювати себе та інших.

Метод проектів - педагогічна технологія, зорієнтована не на

інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових (часто шляхом самоосвіти). Активне включення учнів у зміст тих або інших проектів дає можливість засвоїти нові способи людської діяльності в соціокультурному середовищі.

Найскладнішим для впровадження у навчальний процес дослідницьких проектів є організація цієї діяльності, а особливо підготовчий етап.

Чіткість організації проектування визначається конкретністю постановки мети, визначення запланованих результатів, виясненням вихідних даних.

Психолого-педагогічні можливості методу проектів дуже високі.

Проектна діяльність максимально спрямована на суб'єктне пробудження й розвиток особистості молодшого школяра, оскільки цілком відповідає її віковим потребам і особливостям.

Правила успішної роботи учнів у проектній діяльності:

- у команді немає лідерів, всі члени команди рівні;
- команди не змагаються;
- всі члени команди повинні отримати задоволення від спілкування і від того, що разом виконують проектну роботу;
- кожен повинен отримувати задоволення від почуття впевненості в собі;
- відповідальність за кінцевий результат несуть всі члени команди, які працюють над проектом.

Дії учителя при організації проектного методу:

- допомагає учням визначити мету діяльності;
- рекомендує джерела отримання інформації;
- розкриває можливі форми діяльності;
- сприяє прогнозуванню результатів проекту, що виконується;
- створює умови для активності школяра;
- є партнером;
- допомагає учню оцінити отриманий результат.

Дії учня можна охарактеризувати так:

- визначає мету своєї діяльності;
- відкриває нові знання;
- експериментує;
- обирає шляхи вирішення проблем, які виникають в ході роботи над проектом;
- несе відповідальність за свою діяльність.

Типи проектів:

1) За складом учасників:

- індивідуальні;
- колективні (парні, групові).

2) За характером партнерських взаємодій між учасниками :

- кооперативні;
- змагальні;
- конкурсні.

3) За рівнем реалізації міжпредметних зв'язків:

- монопредметні;
- міжпредметні;
- надпредметні.

4) За характером координації проекту:

- безпосередній (твердий чи гнучкий);
- прихований.

5) За тривалістю:

- короткотривалий;
- середньої тривалості;
- довготривалий.

6) За масштабістю:

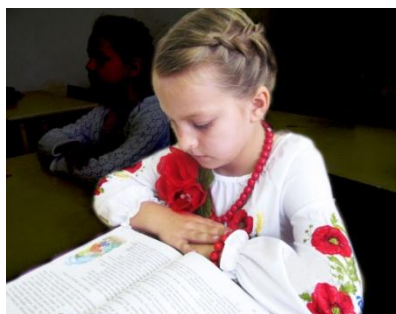
- на рівні класу;
- загальношкільний.

7) За метою і характером проектної діяльності:

- інформаційний;
- прикладний;
- творчий;
- ігровий;
- дослідницький;
- пошуковий;
- рольовий.

Метод проектів містить у собі сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних, творчих за самою своєю сутністю підходів, сприяє творчому розвитку учнів, використанню ними певних навчально-пізнавальних прийомів, які в результаті самостійних дій дозволяють вирішувати ту чи іншу проблему. Крім того, метод проектів передбачає обов'язкову презентацію результатів.

Особливості навчальних проектів молодших школярів

Краще засвітити свічку, аніж нарікати на темряву.

Конфуцій

Проектування в початковій школі має свою специфіку: слід

враховувати вікові та психологічні особливості учнів, бо зрозуміло, що бачити, як роблять інші і робити самому - речі абсолютно різні.

Звичайно, вік накладає природні обмеження на організацію проектної діяльності молодших школярів, однак розпочинати залучати дітей до проектної діяльності варто обов'язково. Справа у тому, що саме у молодшому шкільному віці закладається цілий ряд ціннісних установок, особистісних якостей та ставлень. Якщо ця обставина не враховується, якщо цей вік сприймається як «прохідний» для методу проектів, то порушується послідовність між етапами розвитку навчально – пізнавальної діяльності

учнів і значній частині школярів так і не вдається пізніше досягти бажаних результатів у проектній діяльності.

Теми дитячих проектних робіт краще обирати зі змісту навчальних предметів або із близьких до них галузей, тому що для проекту потрібна особистісно – значуща і соціально – значуща проблема, яка знайома молодшим школярам і має для них самих значення. Проблема проекту або дослідження, яка забезпечує мотивацію включення школярів у самостійну роботу, повинна бути в галузі пізнавальних інтересів учнів і знаходитися в зоні їх найближчого розвитку. Тривалість виконання проекту доцільно обмежити одним уроком (можливо, спареними уроками) або одним – двома тижнями у режимі класно – позакласних занять. Крім того, важливо ставити разом з учнями і навчальні цілі для оволодіння прийомами проектування як загально навчальними вміннями. Наприклад, можна поставити дітям такі запитання: «Які вміння знадобляться для виконання цього проекту? Чи володієте ви цими вміннями в достатній мірі? Яким чином ви зможете здобути необхідні вам вміння? Де ще ви зможете пізніше застосовувати такі вміння?»

Багато уваги від учителя вимагає і процес осмислення, цілеспрямованого здобування і застосування школярами знань, потрібних у тому чи іншому проекті. Від учителя при цьому вимагається особлива тактовність, делікатність, щоб не «нав'язати» учням інформацію, а спрямувати їх самостійний пошук, наприклад: Чи все ви знаєте, щоб виконати даний проект? Яку інформацію вам треба отримати? До яких джерел слід звернутися (Інтернет, довідники, художня література, підручники)?

Доцільно у процесі роботи над проектом проводити з молодшими школярами екскурсії, прогулянки – спостереження, соціальні акції. У цьому контексті цікавими є опитування, інтерв'ю з деякими особами, для яких призначено дитячий проект.

Особливої уваги у початковій школі потребує завершальний етап проектної діяльності – презентація (захист) проекту. Для цього треба допомогти учням провести самоаналіз проекту, потім допомогти оцінити процес проектування за допомогою запитань. Також діти потребуватимуть допомоги при підготовці проекту до презентації. Захист проекту – завершальний етап його виконання, коли учні звітують про проведену ними роботу. Як правило, захист проектів здійснюється у формі виставки тих виробів, які вони створили. Крім того, доцільно просити дітей підготувати невеликі виступи з розповіддю про свій проект.

Після захисту проекту виготовлені вироби можна подарувати людям, чий потреби вивчали діти, членам родин учнів, можна передати у дитячий садок. Важливо, щоб діти відчули потребу у тих виробах, які вони виготовили, відчули атмосферу свята від того, що вони принесли людям радість.

Дуже важливе питання – оцінювання виконаних проектів, яке має носити стимулюючий характер. Школярів, які досягли особливих результатів у виконанні проекту, можна відзначити дипломами або пам'ятними подарунками, при цьому у початковій школі має бути заохоченим кожен учень, який взяв участь у

виконанні проекту. Не варто перетворювати презентацію у змагання проектів із присудженням місць. Краще виділити декілька номінацій і зробити так, щоб кожен проект «переміг» у якійсь номінації. Наприклад, можуть бути наступні номінації: «Пізнавальний проект», «Корисний проект», «Екологічний проект», «Потрібний проект», «Пам'ятний проект», «Яскравий проект», «Веселий проект» тощо. Окрім особистих призів можна приготувати спільний приз для усього класу за успішне завершення проектів. Це може бути похід до лісу, на виставку, в музей, на екскурсію і т.д.

План проведення проекту

I етап

- Визначення теми.
- Постановка завдання.
- Обговорення.
- Формулювання проблемних питань.
- Формування груп, висунення гіпотез вирішення проблем.
- Обговорення плану роботи учнів.
- Обговорення можливих джерел інформації, питань захисту авторських прав.

II етап

- Вибір творчої назви проекту.
- Самостійна робота учнів з обговорення завдання кожного в групі.

III етап

- Самостійна робота груп по виконанню завдань.

IV етап

- Підготовка учнями звіту про виконану роботу.

V етап

- Захист отриманих результатів та дослідів.

Побудова роботи над проектом

1. Проблема, на вирішення якої спрямовано проект.
 - 1) Чому цей проект потрібен?
 - 2) Яку проблему він буде вирішувати?
 - 3) Як школярі будуть залучені до участі у роботі?
2. Загальна мета проекту, завдання.
 - 1) Мета – це те, що бажаєте отримати в результаті.
 - 2) Завдання – це конкретна частина мети, яку треба буде реалізувати, це дії, за допомогою яких буде досягнуто мету проекту.
3. Плановані результати проекту.
 - 1) Чітко опишіть, що буде отримано.
 - 2) Кому це буде корисно?
 - 3) Якою буде ваша вигода від участі у цьому проекті?
4. Діяльність в рамках проекту.
 - 1) Що треба робити, щоб досягти описаних результатів і вирішити проблему?

- 2) Які конкретні дії треба виконати для вирішення проблеми?
- 3) Які ресурси будуть використані?
- 4) Що буде відбуватися в рамках даного проекту?
5. Висновки при виконанні проекту.
 - 1) Від чого може залежати результат проекту?
 - 2) Як результати даного проекту можуть бути використані іншими?

Паспорт проектної роботи:

- 1) Назва проекту.
- 2) Керівник проекту.
- 3) Навчальні дисципліни, близькі до теми проекту.
- 4) Склад проектної групи (прізвища учнів, клас).
- 5) Тип проекту.
- 6) Замовник проекту.
- 7) Мета проекту (практична та педагогічна мета).
- 8) Завдання проекту.
- 9) Необхідне обладнання.
 - 10) Анотація.
 - 11) Передбачувані продукти проекту.
 - 12) Етапи роботи над проектом.

Можливі результати проектної діяльності:

- проект – спостереження
- проект – оповідання
- фантастична історія
- виготовлення листівок, іграшок, сувенірів
- екологічний проект
- сервісний проект
- мальований фільм
- слайд – фільм
- реклама
- буклет
- проект – книга
- мультимедійна презентація
- гербарій

- альбом
- журнал(в тому числі й електронний)
- колаж
- колекція
- макет
- модель
- книжка – розкладка
- музична підбірка
- наочні посібники
- плакат
- реферат
- серія ілюстрацій
- казка
- довідник
- стінгазета
- сценарій свята
- навчальний посібник
- фотоальбом
- креслення
- карта

Проект повинен супроводжуватися теоретичним матеріалом, схемами, кресленнями, малюнками, зразками, оригінальною розповіддю.

Види проектів для роботи з учнями початкових класів

1. Ранні проекти.

Ранні проекти – це зазвичай колекціонування різноманітних ілюстрацій та слів до них, які можуть використовуватися на уроках як словник, як матеріал для розвитку мовлення і збагачення кругозору учнів. Ці проекти доступні для першокласників у більш простому вигляді та з деякими ускладненнями в інших класах початкової школи.

Кольорові сторінки. В альбомі для малювання наклеюють аркуші або картон червоного, зеленого, жовтого, синього, білого, чорного та ін. кольору. Учні повинні знаходити різні картинки або їх малювати, підписувати внизу, наприклад, „зелене дерево”, „синя куля”, і приклеювати малюнок в альбом на сторінку з відповідним кольором.

Буквозошит. Зробити декілька зошитів з буквами. Учні малюють або вирізають малюнки предметів, що починаються на цю букву, підписують внизу ілюстрації і приклеюють у зошит з відповідною буквою. В подальшому, коли діти навчаться гарно писати, у ці зошити можна

записувати приказки, загадки, короткі вірші, казки, фізкультхвилинки на всі букви алфавіту.

Цифроплакат. Учнями оформлюється плакат про цифри по мірі їх вивчення. Малюються картинки, записуються лічилки, казки, речення про цифри.

Картки предметів з крилами. Учні знаходять малюнки предметів або істот, у яких є крила: літак, птахи, комахи тощо. Роблять надписи і приклеюють на аркуші одного формату. Розпочату роботу в 1 класі за цими темами можна продовжувати в інших класах і поповнювати сторінки додатковим матеріалом. Можна вказувати дату, прізвище, клас, авторів робіт.

2. Проект – спостереження.

- ✓ Щоденник спостережень. Проекти про пори року.

„**Зимонька – зима**”: чому так кажуть, погода, тварини, птахи, комахи, рослини; як готуються люди до зими; український фольклор про зиму; зимові ігри; зимові свята; зимова їжа; зимові відчуття; зимові асоціації.

- ✓ Проекти про домашніх тварин

„**Мій Барсик**”: зовнішній вигляд тварини, його звички; як показує свій настрій, свої бажання; меню тваринки; історичні дані про появу цього виду тварин; український фольклор, письменники та поети про цю тварину.

3. Проект – розповідь.

- ✓ Результат дитячої творчості і фантазії.
- ✓ Результат вивчення ряду тем шкільних предметів.
- ✓ Фантастична розповідь на задану (вигадану) тему.
- ✓ Патріотичні, історичні, географічні, природознавчі оповідання.
- ✓ Музичне оповідання.
- ✓ Розповідь – картина.
- ✓ Проект – розповідь за сюжетом фільму.

4. Конструктивний (матеріальний, предметний) проект.

- ✓ Виготовлення матеріальних предметів.
- ✓ Виготовлення листівок, закладок, іграшок, сувенірів, настільних ігор.

5. Екскурсійний проект.

Екскурсії, походи, експедиції, поїздки, подорожі (в тому числі й заочні).

Для успішних занять проектною діяльністю необхідна наявність певних умов:

- бажання самої дитини;
- сприятливе середовище;
- грамотний доброзичливий викладач – консультант.

Без цього проектна діяльність буде формальною, нецікавою для учня та неплідною.

Звичайно, у початковій школі проекти – це зазвичай не індивідуальна, а сімейна діяльність, оскільки дитина є обмеженою у засобах та інструментах пошуку, збору та обробки інформації. Тому, звичайно, робота над проектом здійснюється під керівництвом учителя та батьків. Але батьки повинні постійно пам'ятати, що суть методу проектів – це формування *самостійності дитини у пошуку інформації, обробці даних*, а не у тому, хто зробить проект краще чи ефектніше. Батьки не повинні брати на себе більшу частину роботи над проектом, інакше губиться сама ідея цього методу. А ось допомога порадою, інформацією, виявлення зацікавленості з боку батьків – важливий фактор підтримання мотивації і забезпечення самостійності школярів. Особливо неоціненною є допомога батьків, коли діти роблять перші кроки у роботі над проектом. Тому слід наголосити батькам, що вони виконують лише роль помічника – допомогти знайти *разом* інформацію у книгах, зводити до бібліотеки, пошукати в Інтернеті, допомогти відібрати найголовніше, допомогти охайно оформити результати пошуку. Головне слово для батьків «*допомогти*», але не «*зробити замість*». Краще тоді не робити зовсім, ніж зробити замість дитини.

Поради для батьків, чиї діти включаються у проектну роботу в школі

Участь у проектній діяльності – складна праця і для учня, і для батьків. Проект передбачає самостійну діяльність учня, однак завдання батьків – знати суть цієї проектної діяльності, її етапів, вимог до процесу та результату виконання, щоб бути готовими у разі потреби допомогти своїй дитині. Пам'ятайте: ви граєте роль джерела інформації нарівні з іншими – такими, як книги, фільми, Інтернет та інші. Право вільного вибору джерела інформації надається дитині!

Отже, що ж таке метод проектів і яка можлива роль батьків на кожному етапі виконання проекту?

Виконання проекту передбачає декілька послідовних етапів:

- вибір теми проекту;
- висунення попередніх ідей;

- вибір найкращої ідеї;
- планування проектної діяльності;
- оцінка та самооцінка проекту;
- презентація проекту.

Етапи роботи над проектом	Роль батьків на даному етапі
1. Висунення попередніх ідей та вибору кращої з них.	Допомогти дитині знайти якомога більше ідей; записати їх на аркуші паперу врозсіп, щоб не виділяти ці ідеї порядком запису у стовпці. Нехай ці ідеї будуть найрізноманітнішими. Чим більше ідей, тим більшим буде вибір.
2. Вибір та формулювання теми проектної роботи.	Допомогти обрати найкращу ідею та обґрунтувати вибір.
3. Формулювання завдань проекту.	Може бути потрібною допомога у правильному формулюванні завдань.
4. Розробка плану та структури виконання проекту.	Допомогти спланувати роботу із врахуванням зайнятості дитини.
5. Обговорення можливих результатів.	Підібрати з дитиною можливі шляхи вирішення кожної з проблем; розбити об'єм роботи на невеликі частини і визначити строки виконання кожної.
6. Складання програми виконання робіт.	Допомогти скоригувати план із врахуванням особистої зайнятості дитини і допомогти створити умови для виконання цього плану.
7. Вивчення необхідного матеріалу до теми проекту.	Переглянувши список літератури, батьки можуть порадишити доповнити чи забрати якість джерела, які не зовсім відповідають обраній темі. Дорослі супроводжують дитину до бібліотеки, музею, виставок, допомагають зорієнтуватися у книжкових магазинах у пошуку джерел додаткової інформації. Джерелами інформації можуть бути опитування, бесіда, інтерв'ю, спостереження, експеримент, а також періодичні видання, Інтернет.

8. Підготовка висновків за результатами роботи над проектом.	Готується звіт та публічна презентація.
--	---

На етапі підготовки висновків за результатами роботи над проектом дітям може знадобитися допомога у вигляді граматичного та стилістичного контролю.

За результатами виконання проекту готується звіт та публічна презентація. На цьому етапі батьки можуть допомогти провести останню перевірку перед презентацією, провести репетицію виступу, зняти хвилювання перед виступом.

І, нарешті, робота над проектом закінчується оцінкою його результатів і самого процесу. Батьки дають поради, які допоможуть скоригувати діяльність дітей у наступному проекті.

Таким чином, в ході роботи над проектом батьки можуть виступати одночасно у декількох ролях. Вони:

- консультують;
- слідкують за виконанням плану;
- вирішують оперативні питання;
- допомагають з попередньою оцінкою проекту;
- беруть участь у підготовці презентації;
- забезпечують найбільш оптимальний режим роботи та відпочинку.

В результаті сумісної проектної діяльності діти дізнаються багато нового один про одного, поповнюють дефіцит спілкування з дорослими, їх батьками, у них формується значуще ставлення до поняття „сім'я”.

Пам'ятка для батьків

1. Покажіть приклад дітям у своєму прагненні до нового, невідомого, прагнення вирішувати різноманітні проблеми, задачі із задоволенням.
2. Прислухайтесь до дітей. Не залишайте їх запитання без уваги.
3. Допомагайте дітям засвоювати нові знання, але *не намагайтеся все зробити замість них*.
4. Поменше настанов, прямих інструкцій.
5. Не стримуйте ініціативу, прагніть самі підходити до усього творчо і навчайте цьому дитину.
6. Не бійтеся витратити час на роботу з дитиною у бібліотеці, вдома з книгою.
7. Не дратуйтеся. Ніяких негативних суджень, якщо щось не виходить.

8.Вчіть доводити справу до кінця.

Правила презентації для учня

Знайди зручне положення тіла і місце для рук.

1. Спокійно дивися на слухачів.
2. Назви тему.
3. Зацікав слухачів виступом.
4. Говори вільно. Слідкуй за жестами та мімікою.
5. Підкреслюй важливі думки у своїй роботі, змінюючи тон голосу. Тон створює музику виступу.
6. Роби паузи, щоб слухачі могли усвідомити те, що почули.
7. Логічно закінчи свій виступ.

Створення проекту – це творчість у першу чергу учнів, які працюють над проектом. Враховуючи рівень розвитку самостійності у дитини, педагог обирає певний характер координації. Слід враховувати, що тільки особиста зацікавленість учня в триманні результату, позитивна мотивація вирішення проблеми проекту можуть підтримати його самостійність. В залежності від цього **допомога учителя** може полягати:

- у підборі літератури та інших джерел інформації з теми;

- у формулюванні гіпотези і визначенні цілей, яких треба досягти;
- у показі способів та прийомів роботи зі знайденим матеріалом;
- в обговоренні зібраного матеріалу;
- у підготовці тексту виступу;
- у моделюванні, в тому числі і комп'ютерному.

Комусь із дітей потрібна більша допомога, а хтось готовий до більш самостійної роботи. Тим самим реалізується принцип індивідуалізації навчання і досягається найкращий результат.

Пам'ятка для вчителя

1. Робота над дослідженням методу проектів повинна бути цілеспрямованою та систематичною.
2. Робота повинна бути особистісно-значущою для школяра. Необхідно допомагати учням бачити у цьому спосіб саморозвитку і самовдосконалення.
3. Учитель повинен створити сприятливе середовище, психологічний комфорт, підтримувати інтерес до цієї діяльності, дати можливість розкритися, повірити у себе кожному учневі.
4. Учитель повинен бути прикладом для дітей. Він показує своє прагнення до всього нового, бажання пізнавати світ.
5. Необхідне врахування вікових особливостей та умов. Проект має бути цікавим, посильним, корисним.
6. В початковій школі повинен переважати індивідуальний проект, коли дитина проходить усі етапи самостійно.
7. Презентація повинна бути обмеженою у часі, оригінальною. В початковій школі доцільно залучати батьків до роботи над проектом.
8. Не варто перетворювати презентацію проектів у змагання. Краще виділити номінації.

Впровадження методу проектів (з власного досвіду)

Одним з основних завдань, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти є орієнтація навчально – виховного процесу на особистість дитини, її розвиток. На мою думку, мета сучасної початкової

школи полягає у спрямованості її діяльності на забезпечення інтелектуального, соціального, морального і фізичного розвитку кожної особистості. Зі зміною змісту освіти пріоритетним стає розвивальний аспект навчання. Метод проектів як складова зазначеного підходу визначає основні напрями інноваційних пошуків, які базуються на принципах демократизації, гуманізації, індивідуалізації, диференціації та інтеграції.

В умовах реформування освіти значна роль приділяється вихованню особистості, здатної самореалізуватись, самовизначитись, самоусвідомитись у реаліях сучасного життя.

З огляду на це визначальна складова моєї роботи — це пошук і впровадження інноваційних педагогічних технологій навчання відповідно до сучасних потреб особистості і суспільства. Однією з них є метод проектів. Останнім часом цьому методу приділяється значна увага в багатьох країнах світу. Спочатку його називали методом проблем, і пов'язувався він з ідеями гуманістичного напрямку у філософії та освіті. Дж. Дьюї пропонував будувати навчання на активній основі за допомогою цілеспрямованої діяльності учнів, пов'язуючи його з особистісною зацікавленістю саме в цьому знанні.

Завдяки активному навчанню застосовую методи, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Активність як риса особистості передбачає, що учень стає суб'єктом діяльності й керує своїм власним розвитком з урахуванням загальнолюдських цінностей, вимог суспільства. Стан активності виявляється в психологічному настрої діяльності учня: зосередженості, увазі, розумових процесах, в інтересі до самостійної праці, особистісній ініціативі.

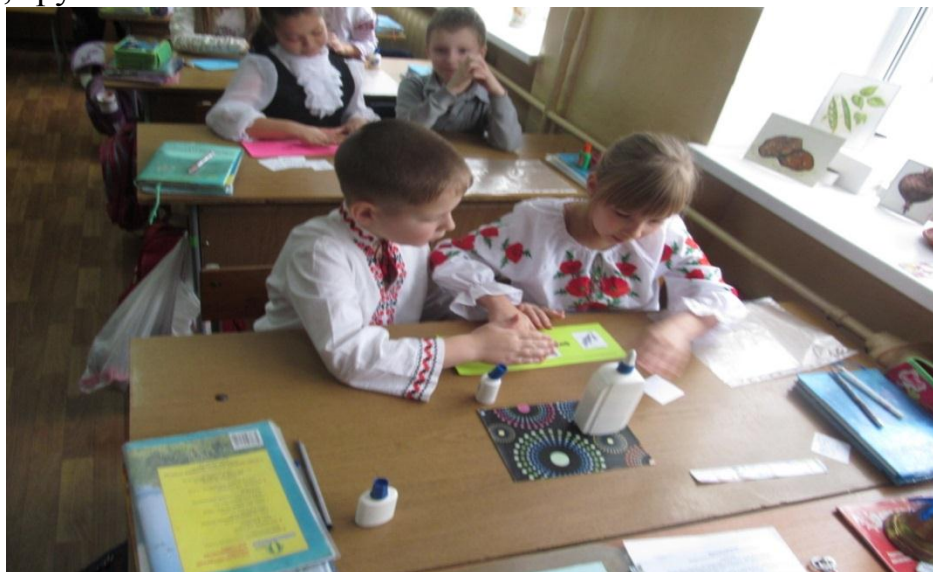
Використання активних форм і методів навчання безперечно мають багато переваг. Вони відкидають одноманітність, посилюють інтерес до предмета, навчання, розвивають творче, продуктивне мислення, вчать культури спілкування, поліпшують міжособистісні взаємини, краще реалізують єдність навчання, виховання і розвитку учнів.

Уміння і бажання навчатися — це той фундамент, який маю закласти я, як вчитель. Тому перед кожним уроком шукаю відповідь на «вічне» запитання: як побудувати навчальну роботу, щоб вона викликала емоційне піднесення у школярів, неодмінно позитивно впливала на їхні почуття і мислення, збагачувала їх досвідом самостійних пошуків та роздумів. Учні мають усвідомлювати, що в майбутньому вони самі братимуть безпосередню участь у вдосконаленні науки і виробництва, діятимуть самостійно, а не за підказкою. Адже не можна жити за готовими рецептами.

Вважаю, що дітей обов'язково потрібно навчити відповідати і ставити запитання один одному. Для цього я використовую ситуації, що носять мотиваційний характер відносно необхідності володіння інформаційними компетенціями й інформаційною культурою.

У своїй роботі я намагаюсь вчити учнів порушувати актуальні проблеми нашого сьогодення (наприклад, екологічні), пов'язую матеріал з

очевидними явищами життя, пропоную спробувати вирішити ці проблеми у парах, групах.

Вважаю, одним із кращих засобів формування та розвитку життєвих компетенцій учнів є проектна методика, яка сприяє розвитку ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес саморозвитку. Під час використання проектної технології формуються компетенції, яких потребує життя:

- соціальні (вміння працювати в групі);
- інформаційні (вміння самостійно здобувати інформацію);
- комунікативні (вдосконалення спілкування в групі);
- вміння вчитися (саморозвитку та самоосвіти).

Використання методу дає змогу реалізувати особистісно -діяльнісний і особистісно орієнтований підходи в освіті учнів. Самостійне здобування знань, їх систематизація, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, бачити проблему і приймати рішення відбувається саме через метод проекту.

Працюючи в НВО №5 м.Хмельницького, мною була організована робота над різними проектами. Зокрема, у 3-му класі ми з дітьми працювали над проектом «Культурні пам'ятки міста Хмельницького». За характером діяльності цей проект- інформаційний; за змістом- міжпредметний (Я і Україна, образотворче мистецтво, трудове навчання); за кількістю учасників- груповий; середньої тривалості; за ступенем самостійності- частково- пошуковий.

Прогнозований результат: доповіді учнів, оформлення альбому «Пам'ятники міста Хмельницького», стінгазети «Фонтани Хмельницького», книги-розгортки «Храми міста Хмельницького», рекламних щитів з метою заохотити слухачів до відвідування музеїв міста.

Згодом діти працювали над практичним, короткотривалим,

колективним екологічним проектом «Допоможи пташці».

За допомогою батьків вони виготовили годівнички для птахів, принесли корм. Обговоривши на уроці способи допомоги пернатим взимку, в післяурочний час ми вирушили

розвішувати пташині їдальні до шкільного подвір'я та в найближчі двори. Таким чином, учні вчилися бережно ставитись до природи, співчувати слабшим. А, головне, їхні очі сяяли від задоволення.

У 4-му класі найбільш вдало було проведено проект «Океани Землі».

Діти працювали у групах, кожен відповідав за свій «фронт роботи». Одні шукали інформацію про загальні характеристики океанів, їх розташування на карті, інші - про рослинний світ, ще інші - про тварин. Обговорювалися екологічні проблеми водойм. Спільно

працювали над створенням кінцевого продукту проекту. Під час підсумкового уроку учні презентували свої проекти, систематизували свої знання за допомогою різних форм та методів, зокрема, була проведена практична робота з атласами та контурними картами. Екологічне спрямування уроку діти поглибили, продемонструвавши лялькову виставу «Про золоту рибку»(на новий лад).

Кожна дитина в результаті отримала морську перлину-символ знань, що мало стимулюючий характер.

Працюючи за новим Державним стандартом, у 1-му класі мої діти працювали над індивідуальними, короткотривалими проектами «Моє улюблене місце відпочинку» та «Як облаштувати джерело?».

У 2-му класі впродовж листопада стартував проект «Перевір себе: що я знаю про природу восени?». Робота проводилася в тісному контакті із батьками, за їх допомоги. Учні класу розділилися на групи за певними здібностями, уподобаннями.

«Метеорологи» вивчали зміни у неживій природі, зокрема, за допомогою гномона спостерігали за висотою сонця, робили певні висновки про залежність від висоти сонця температури повітря, тривалості дня. «Біологи» вивчали життя рослин восени. «Дослідники» знайомились із життям комах та риб. «Зоологи»- птахів,

«Спостерігачі»- звірів. Зібравши інформацію, в післяурочний час діти з батьками за моєї допомоги виготовляли кінцевий продукт проекту : стінгазету, альбом, книгу-розгортку, буклет, маски для інсценізації.

Найбільшою проблемою під час роботи над проектами було те, що діти, а часто і батьки, не вміють вибирати із великого об'єму інформації найголовніше, найсуттєвіше. Вчителю дістається витончена ноша-допомогти, порадити, підказати усім, спрямувати у правильне русло. Складно, але усі діти без винятку вчаться виступати перед аудиторією, стверджуючи: «Я можу, я вмію, я розумію, я застосовую».

Проект, безумовно, розвиває мислення, мовлення, уміння формулювати свої думки, виступати перед аудиторією. Нерідко робота над проектом і його презентація допомагають дитині сформуванню адекватну самооцінку. Деякі діти зможуть повірити у себе, самоствердитися, а деякі, навпаки, зрозуміють, що без праці нічого не досягти. Учень вчиться працювати в колективі, брати на себе і розділяти відповідальність за вибір, вирішення питань.

РОЗДІЛ 2

ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ-ПРОЕКТІВ У ПЕРШОМУ КЛАСІ

Природознавство

Паспорт навчально-виховного проекту

«Домашні тварини. Наші улюбленці»

Учасники проекту: учні 1 класу

База реалізації проекту. НВО № 5.

Обґрунтування вибору проекту. Узагальнення вивченого матеріалу про тварин.

Розвиток творчих здібностей учнів, початкових навичок дослідницько – пошукової діяльності. Виховувати доброзичливе ставлення до наших улюбленців, почуття відповідальності за умови їхнього існування. *Мета і завдання.* Поглибити знання дітей про домашніх тварин, розвивати мовлення учнів, виховувати доброзичливе ставлення до тварин, почуття відповідальності за умови їхнього існування.

Спосіб розв'язання проблеми. Ознайомлення з додатковою довідковою і художньою літературою про домашніх тварин, використання можливостей інформаційних технологій, спостереження дітей за домашніми тваринами, творча робота учнів і батьків.

Характеристика проекту:

за характером діяльності – творчо-індивідуальний;

за змістом – міжпредметний (природознавство, трудове навчання);

за кількістю учасників – колективний;

за тривалістю – міні – проект;

за ступенем самостійності – частково – пошуковий.

Прогнозований результат: розповіді учнів, оформлення виставки робіт, створення міні-книжки «Мої домашні улюбленці», проведення уроку.

План роботи над проектом

1. Обговорення в класі ідеї проекту.
2. Склад учасників проекту.
3. Визначення форми представлення проекту – міні-книга «Мої домашні улюбленці».
4. Складання плану роботи над проектом.
 - 4.1. Бесіда про наявність домашніх тварин та умови їх проживання в сім'ях дітей.
 - 4.2. Зображення своєї домашньої тваринки на уроці трудового навчання (ліплення, аплікація з паперу, пластиліну тощо).
 - 4.3. Творча робота дітей: підготовка вірша, загадки, жарту чи розповіді про свою улюблену домашню тваринку.
 - 4.4. Творча робота батьків та дітей: підготовка фотоматеріалів про улюблених тваринок дітей.

Реалізація проекту

Тема. Домашні тварини. Наші улюбленці

Мета: закріпити знання учнів про різноманітність тваринного світу, вчити проводити спостереження, показати значення домашніх тварин для людини; розвивати інтелектуальні здібності, увагу, пізнавальну сферу та особисті якості молодших школярів, почуття відповідальності за долю тварин; виховувати морально-етичні цінності: милосердя, доброзичливість, турботливе ставлення до братів наших менших.

Обладнання: малюнки диких і свійських тварин, таблиця «Що дають нам тварини», картки, енциклопедії, довідники, інтернетресурси, дитячі вироби, фотографії домашніх улюбленців з господарями.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Гра «Збери слово»
АТВНРИИ (Тварини)

2. Гра «Хочу додому».

На дошці малюнки диких і свійських тварин. Всіх дітей поділяю на дві команди: «Любителі природи» і «Господарі». Діти по черзі «відправляють» тварин в середовище їх існування (ліс і озеро або оселя господаря).

- Покажи тваринам дорогу до їхньої домівки.

- Як зветься тварини, що живуть в природі?
 - Хто годує диких тварин?
 - Хто будує їм житло?
 - Як зветься тварини, які живуть в оселі господаря?
 - Хто їх годує і будує їм житло?
3. Гра «Хто це? Де живе? Чим харчується?» (Парна робота)

4.Робота з таблицею «Що нам дають домашні тварини».

III. Повідомлення теми і мети

IV. Презентація проекту

1. Вірші, загадки про тварин (розповідають діти)

Фізкультхвилинка

2. Гра «Клички тварин».

За таблицею на дошці даємо кличку кожній тваринці.

4.Бесіда про домашніх улюбленців.

- Серед домашніх тварин є такі, які не приносять нам великої користі: ні молока, ні яєць, ні шерсті. Які це тваринки? (Котики, собачки, хом'ячки, папужки, акваріумні рибки, черепашки).

- Для чого людині такі тварини? (Вони приносять радість, вчать нас бути добрими, милосердними).

5. Власна презентація дітей міні-книжки «Мої домашні улюбленці».
(Перегляд фотографій, розповіді дітей про своїх улюбленців).

Запитання дітям:

- Як звать тваринку?

- Як ти за нею доглядаєш?

- Що вона любить найбільше?

Фізкультхвилинка

6. Бесіда «Чи всім тваринкам жити легко?».

- Чи зустрічали ви котиків і собачок, в яких немає господарів? Де?

- Де вони сплять? Що їдять?

- Чому вони не мають ні житла, ні їжі?

- Як можна назвати людей, які викинули їх на вулицю? (Жорстокі, бездушні).

- Як ми зазвичай ставимося до тих тварин? (Жаліємо, боїмося, сердимось, інколи проганяємо).

- Чому вони біжать за нами?

- Чим ми можемо їм допомогти?

7. Приклади допомоги людей домашнім тваринам.

Висновок. Чи хотіли б ви, щоб ваша улюблена тваринка коли-небудь стала бездомною? Що треба робити для того, щоб цього не сталося? (Перш ніж завести тваринку, твердо вирішити піклуватися про неї).

V. Підсумок уроку.

Читання

Паспорт навчально-виховного проекту

«Удосконалення читацьких навичок. Опрацювання вірша «Великодні писанки»

Учасники проекту: учні 1 класу

База реалізації проекту. НВО № 5.

Обґрунтування вибору проекту. Удосконалювати навички читання; розширювати знання учнів про звичаї українського народу, традиції святкування Великодня; розвивати мовлення, мислення, увагу, пам'ять, фонематичний слух; виховувати колективізм, прагнення підтримувати традиції нашого народу, любов і повагу до рідної землі.

Спосіб розв'язання проблеми. Ознайомлення з додатковою довідковою та художньою літературою про звичаї українського народу, зокрема, про святкування Великодня, творча робота учнів і батьків.

Характеристика проекту:

за складом учасників – колективний (груповий);

за характером партнерських взаємодій – конкурсний;

за рівнем реалізації – надпредметний ;

за тривалістю – середньої тривалості;

за метою і характером проектної діяльності – інформаційно – пошуковий.

Прогнозований результат: розповіді учнів, оформлення робіт, проведення уроку.

План роботи над проектом

5. Обговорення в класі ідеї проекту.

6. Склад учасників проекту.

7. Визначення форми представлення проекту.

8. Складання плану роботи над проектом.

Реалізація проекту

Тема. Удосконалення читацьких навичок. Опрацювання вірша «Великодні писанки»

Мета: удосконалювати навички читання; поглиблювати знання учнів про звичаї українського народу, традиції святкування Великодня, визначити їхні здібності, вчити широко використовувати результати пошуків у процесі навчальної та позаурочної діяльності, формувати вміння працювати з різними інформаційними джерелами; розвивати мовлення, мислення, увагу, пам'ять, фонематичний слух; виховувати колективізм, прагнення підтримувати традиції нашого народу, любов і повагу до рідної землі.

Обладнання : великодній кошик із писанками і крашанками, календар свята, газета, ілюстративний матеріал, інтернетресурси, презентація.

Хід уроку

I. Організація класу

Всі почули ви дзвінок,

Він покликав на урок.

Кожен з Вас приготувався,

Зараз сядуть лиш дівчата,
А за ними і хлоп'ята.

II. Актуалізація опорних знань

1. Артикуляційні вправи

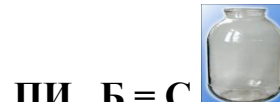
2. Чистомовка

На – на – на –на – на – на!
Вже прийшла до нас весна!
Іють – іють – іють!
Всі дерева зеленіють.
Ки – ки – ки - ки –ки –ки!
Розцвітають квіточки.
Оси – оси - оси.
Берізка розпустила коси.
Таю –таю –таю.
Під берізкою читаю.

3. Складання асоціативного куца до слова «весна»

III. Мотивація навчальної діяльності

1. Розгадування ребусів і підбір звукових моделей до відгадок

Паска, кошик, писанка

2. Читання деформованого слова

ВЛИДЕКНЕЬ

ВЕЛИКДЕНЬ

IV. Оголошення теми і мети уроку

- Сьогодні у нас незвичайний урок. Ми будемо звітувати по проекту, який ми готували. Діти нашого класу поділені на такі групи: «Дослідники», «Літературознавці», «Мистецтвознавці».
- Чого ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

V. Робота над темою уроку

1. Звіт першої групи «Дослідники»

- Словникова робота

Християнство є найбільш значною світовою релігією нашого часу.

1-ий учень

На землю з приходом весни приходять радісні, веселі свята. Одне із них свято Великодня. Великдень називають ще Великим Днем, або Пасхою. Остання назва походить від обрядового печива – паски, яка спеціально випікалася до цього дня. Великдень – родинне свято.

Тож зробимо невеличку екскурсію в історію цього свята , перекидаючи листки календаря.

2-ий учень

Вербна неділя.

Перед Великоднем відзначають Вербну неділю. Вона розпочинала Великодні

свята. У цей день жінки нарізають вербу та несуть її до церкви посвятити. Гілочки зберігають як оберіг від недуг, закладаючи свячену вербу за ікони. Матері, принісши посвячену вербу, неодмінно «били» нею дітей, приказуючи:

«Не я б'ю, верба б'є,
За тиждень – Великдень.
Недалечко червоне яєчко.
Будь здоровий, як вода,
Будь багатий, як земля,
Будь плідний, як лоза.»

Люди вважали, що посвячена верба містить в собі чародійну силу, яка відганяє від людини все зло на цілий рік і приносить міцне здоров'я.

3-ий учень

Чистий четвер

Останній четвер перед святом називається Чистим. Щоб позбутися хвороб, рано вранці люди йшли купатися до річки і купали дітей.

Існує повір'я, що в Чистий четвер, до сходу сонця ворон носить із гнізда купати своїх дітей в річці. Хто купається раніше від воронячих дітей, той буде здоровим протягом року. Хворі люди купаються вночі – «Поки ворон дітей не купає», щоб очиститись від хвороби.

До чистого четверга кожна господиня мала побілити хату, все випрати, помити і прибрати. В цей день прибирали і в церквах.

4-ий учень

Наступний день тижня — Страсна п'ятниця. В п'ятницю напередодні свята Пасхи розіп'яли Христа. Ні шити, ні прясти, у Страсну п'ятницю не можна; також не можна рубати дрова або що-небудь різати ножицями.

5-ий учень

У П'ятницю печуть паски. Поки паска не посвячена, її їсти не можна — гріх! Як правило, пасок випікають кілька, різних розмірів, часом для кожного члена родини і обов'язково одну велику - для всіх. Прикрашають великодній хліб візерунками з хліба.

6-ий учень

Наступний день тижня — Великодня субота. У суботу, напередодні Великодня, жінки готували писанки та крашанки.

Ввечері потроху кожної із святкових страв господиня кладе в корзину, накриває святковим рушником – все це несуть до церкви посвятити ще з вечора.

7-ий учень

І ось прийшов довгожданий Великдень... Це день, у який воскрес Ісус Христос. Люди, вдягши свій самий гарний одяг, не снідавши, йдуть до церкви. Священик освячує усе, що принесли люди у своїх великодніх кошиках.

8-ий учень

Після служби Божої люди вітають одне одного: один каже: "Христос воскрес!", інший відповідає: "Воістину воскрес!", тоді трічі цілуються і

обмінюються писанками або червоними крашанками.

Потім всі йшли додому, де накривали святковий стіл, на який ставили продукти, освячені в церкві.

Воскресіння Господнє в усі часи давало людям наснагу вірити і любити, прощати. У цей день кожному треба примиритися з ближнім, відкрити свою душу вогником добра та милосердя.

Розповідь вчителя

За народними повір'ями, три дні великодніх свят радіє все на землі і в небесах суще. І є в ці три дні така мить, коли Господь відкриває небо, щоб почути і виконати одне заповітне бажання кожної людини, в якій чисте серце. Тому до Великодня рекомендувалося помиритися навіть із зятятим ворогом, кожному прогнати з серця ненависть, зло, заздрість.

2. Звіт другої групи учнів «Мистецтвознавці»

- Перед Великоднем люди розмальовують писанки і крашанки.

Словникова робота

Писанка

Крашанка

1-ий учень

Невід'ємна частина свята Великодня – писанка. У наших предків яйце було символом весняного відродження природи, зародження життя, продовження роду. Розмальоване яйце вважалось оберегом.

2-ий учень

Писанка - це слово, знайоме кожному із нас з дитинства, і не тільки слово, адже кожен бачив і тримав у руках писанку, одержану від матері, бабусі або просто від добрих людей на Великдень. Беручи в руки барвисте яйце, ми перед усім милуємось його красою.

3-ій учень

Писанка - це яйця з кольоровим розписом. А саме слово писанка походить від слова розписувати. Ось подивіться просто пофарбовані яйця в різні кольори - крашанки, а розписом різними кольорами - писанки.

4-ий учень

Писанки, на відміну від крашанок, у їжу не вживають, адже це обереги. Подаровані писанки тримають в оселі на почесному місці до наступного Великодня. Кожна писанка має свій орнамент і щось символізує.

5-ий учень

Символіка орнаменту

Сонце - джерело світла й тепла, "всевидяще око"; символ Христа.

Хрест - символ всесвіту, знак чотирьох сторін світу, чотирьох пір року

Дубовий листок - символізує чоловічу силу; є святим знаком Божої справедливості

Церква - знак вічності, єднання з небом.

Грабельки - символ дощу, води, що сходить з неба до землі і єднає землю з небом

6-ий учень

Гілка - символ родючості, щорічного весняного відродження пагонів; образ Божої милості.

Півень - провісник дня, є символом світла, спасіння душі.

Квіти - символізують радість, красу, дітей.

Риба - як і вода, є символом життя і здоров'я.

7-ий учень

Символіка кольорів:

Колір на писанці

Червоний колір – символізує радість.

Жовтий колір – символізує урожай.

Синій - здоров'я.

Зелений – символізує весну, радість, життя.

Темні кольори означають спокій.

Сполучення кольорів означає родинне благополуччя, успіх, здоров'я – все що за звичаєм бажаємо людям.

8-ий учень

Види писанок

Писанки – яйця, розписані спеціальним інструментом (писачком), а потім пофарбовані.

Крапанки – яйця, на які воском наносять крапочки і занурюють у барвник.

Шкрябанки, дряпанки - яйця фарбують у якийсь темний колір, а потім кінчиком голки вишкрябують орнаменти.

Мальованки – яйце, розмальоване пензликом. Бісерки – це яйця вкриті візерунком із бісеру.

Крупчанки - створені шляхом обклеювання яйця різними, часом фарбованими, крупами.

Мотанки – створені з видутого яйця за допомогою клею та барвистої нитки чи стрічки.

Крашанки – яйця, пофарбовані в один колір різними природними барвниками.

Розповідь вчителя

Писанка з давніх давен вважається національним символом України, символом чогось світлого, божественного, загадкового та езотеричного.

Писанки поширені в багатьох народів світу і майстри писанкового розпису проживають в різних країнах, але в українців ставлення до писанок особливо шанобливе. Крашанка, крапанка, красне яєчко, великодне яйце, фарбоване яйце, дряпанка — все це символи Великодня.

Єдиний у світі музей писанки збудовано в місті Коломия. Частиною музею є пам'ятник писанці, висота якого сягає 13,5 метрів.

Перегляд відеозапису

У канадському місті Вегревілі, за проектом художника Павла Цимбалюка створено дванадцятиметровий пам'ятник українській писанці, що за розміром дорівнює триповерховому будинкові. Пасхальне яйце з алюмінію створене в 1974 році. Щороку в липні у цьому містечку відбувається Український фестиваль писанки.

Фізкультхвилинка

3. Робота за підручником

1. Читання вірша вчителем

- Які емоції викликав у вас цей вірш?
- 2. Словникова робота(писанка, крашанка)
Читання колонок слів
Пташиночка
Барвисті
Здогадуєтесь
Принесла
Гніздечко
Гілочки
Дивнії
- Прочитати слова, які починаються літерою П, Д, З, Б.
- 3. Читання вірша з елементами ейдетики

4. *Бесіда після прочитаного*

- Про які дивні яєчка розповідає автор?
- Що на них зображено?
- Хто їх розмальовував?
- З чим автор порівнює писанку?
- А чи вмієте ви розписувати писанки?

5. *Вивчення вірша*

VI. Первинне закріплення

1. *Звіт третьої творчої групи «Літературознавці»*

1-ий учень

«Свято Пасхи недалечко»

Н.Б.Куфко

Свято Пасхи недалечко,
Люди звичай бережуть, –
Розмальовують яєчка,
Пишні пасочки печуть.
Святкування йде віками, –
Це такі чудові дні:
В гості йти, під рушниками
Страви нести запашні.
Доброзичливо, з любов'ю
Мати щирі почуття,
Людям зичити здоров'я
І щасливого життя.
Святість – це чарівне слово,
Тільки треба так зуміть,
Щоб життя своє святково
У труді й добрі прожить.

2-ий учень

Існувало безліч великодніх прикмет, в які народ свято вірив:

-дитина, що народилася на Великдень, досягне високого становища, а та, що народилася в будь-який день великоднього тижня виросте здоровою і міцною;

-тому, хто першим побачить в Великодню неділю світанок, весь рік буде щастити в справах;

-для того, щоб зняти з себе гріхи і всілякі напасті, треба було покататися на гойдалках;

-вважалося поганим знаком, якщо під час служби гасла великодня свічка, а якщо людина сама гасила її після служби, на неї чекала удача;

-хорошим знаком вважалося нагодувати шматочком освяченої в церкві паски птахів, птахи в такий день були символом багатства й удачі.

3-ій учень

Прикмети на Великдень

Коли на Великдень ясно світить сонце, то через три дні падатиме дощ.

Коли на Великдень дощ або хмарно, буде врожай.

Якщо на Великдень небо ясне та сонце грає – до багатого врожаю та теплого літа.

Якщо на другий день Великодня ясна погода – літо буде мокре, якщо хмарна – літо буде сухе.

Коли на Великдень спить господар, то виляже пшениця, а якщо господиня — льон.

Зоряна ніч на Велику неділю обіцяла заморозки.

4-ий учень

Ігри і забави з крашанками на Великдень

«В блудька». Один із гравців кладе крашанку на землю і робить 5 кроків.

Іншому гравцеві зав'язували очі, тричі обертали навколо себе і змушували робити 5 кроків. Потім розв'язували очі, і він намагався дотягнутись до крашанки рукою. Якщо дотягнувся, то забирав собі.

«В транка». Гравця відводили далеко від крашанки, і він, закриваючи шапкою обличчя, намагався підійти до неї.

«Битки». Гравці «стукались» крашанками. Чия розбилася, той програв.

5-ий учень

«В кидка». Дві крашанки клали так, щоб між ними не могло прокотитися третє яйце. Гравець кидав між яйцями свою крашанку, намагаючись розбити зразу обидва яйця.

Гра «Музична писанка».

Гравці стають у коло і під мелодію передають з рук в руки писанку. Мелодія раптово зупиняється і той гравець, який не встиг передати писанку наступному, виходить із кола. Гра продовжується до тих пір, доки не залишиться переможець. Він і бере собі писанку.

Фізкультхвилинка

2. Гра з сигнальними картками «Так, ні».

Великдень- це християнське свято, яке ще називають Коротким Днем.

Обрядовий хліб на Великдень має назву паска.

Писанка і крашанка- це те саме.

Великдень святкують у суботу.

В п'ятницю перед Великоднем люди печуть паски.

У Вербну неділю святять писанки.

На Великдень всі люди вітаються: «Христос Воскрес!»

3. Робота в парах

Зєднай слова та склади вірш

Великдень яєчко

Ось тобі подаруй

Його ти недалечко

І мамі розмалюй

4. Розфарбовування писанки

VII. Підсумок уроку
Вправа «Мікрофон»

РОЗДІЛ 3 ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ-ПРОЕКТІВ У ДРУГОМУ КЛАСІ

Природознавство

Паспорт навчально-виховного проекту

«Перевір себе: що я знаю про природу восени?»

Учасники проекту: учні 2 класу

База реалізації проекту. НВО № 5.

Обґрунтування вибору проекту. Поглиблення і узагальнення вивченого матеріалу про зміни у неживій та живій природі восени.

Розвиток пізнавальної активності учнів, вміння захищати свою проектну діяльність, виступати перед аудиторією. Виховувати вміння бачити та цінувати неповторність осені.

Спосіб розв'язання проблеми. Ознайомлення з додатковою довідковою і художньою літературою про зміни у природі восени, творча робота учнів і батьків.

Характеристика проекту:

за складом учасників – колективний (груповий);

за характером партнерських взаємодій між учасниками – кооперативний;

за рівнем реалізації міжпредметних зв'язків – міжпредметний (природознавство, літературне читання);

за тривалістю – середньої тривалості;

за масштабністю – на рівні класу;

за метою і характером проектної діяльності – інформаційно – пошуковий, дослідницький.

Прогнозований результат: розповіді учнів, оформлення виставки робіт, створення книги – розгортки «Зміни в неживій природі», стінгазети «Осінні явища в житті рослин», буклету «Зміни в житті комах і риби», альбому «Осінні зміни в житті птахів», анімації «Осінні явища в житті звірів», проведення уроку.

План роботи над проектом

1. Обговорення в класі ідеї проекту.
2. Склад учасників проекту.
3. Визначення форми представлення проекту
4. Складання плану роботи над проектом.

Реалізація проекту

Тема. Перевір себе: що я знаю про природу восени?

Мета:вчити дітей проводити спостереження та робити аргументовані висновки, доводити, що від неживої природи залежить стан живої природи, поглибити і узагальнити їхні знання про зміни в природі восени, формувати вміння відбирати і аналізувати інформацію; розвивати пізнавальну активність, спостережливість, вміння захищати свою проектну діяльність, виступати перед

аудиторією, працювати в групах; виховувати вміння бачити та цінувати неповторність осені.

Обладнання:презентація, мікрофон, малюнки з осінніми пейзажами, оформлені дітьми проектні роботи, інтернетресурси, роздаткові картки, скриня, іграшки, корзина з горіхами.

Хід уроку

I. Організація класу.

Глибоко вдихніть осіннє повітря. Додайте крихти осіннього тепла із родзинками бабиного літа. Полийте осіннім дощиком та своїм щирим дитячим сміхом. Видихніть у долоні все це осіннім вітерцем, додавши власної любові та наснаги і розсипте цей коктейль по класу.

II. Актуалізація опорних знань.

Технологія «Мікрофон».

- Чому змінюються пори року?
- Чи однакове полудневе розташування Сонця на небосхилі протягом року?
- Від чого залежить температура повітря?
- Чи впливають зміни в неживій природі на живу природу?

III. Повідомлення теми й мети уроку.

Відгадування загадки.

В зеленім саду побував

якийсь художник - і поволі

дерева перефарбував

у золотисто-жовтий колір.

Ти хто такий?- я здивувавсь.-

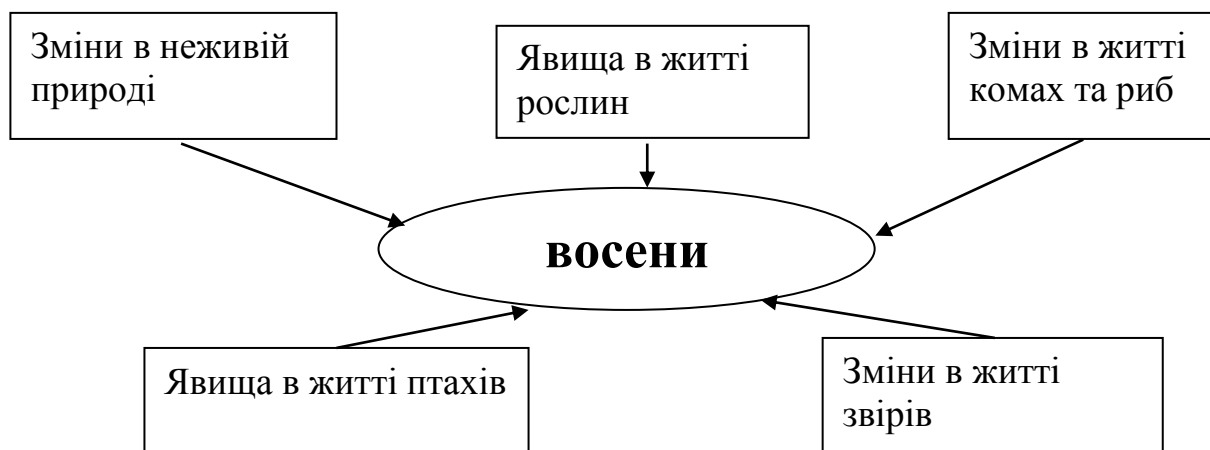
Чому тебе не бачив досі?

- Ти придивися, - хтось озвався,-

і ти побачиш...

- Сьогодні ми завершуємо нашу першу мандрівку. І це була мандрівка володіннями Осені. Чаклунка-Осінь передала вам чарівну скриню із завданнями. Якщо ви з ними впораетесь, то на вас чекають подарунки. Отже, на уроці нам слід довести, що від неживої природи залежить стан живої природи, підсумуємо наші знання про:

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Вступне слово вчителя.

-Протягом цієї мандрівки всі учні класу працювали в групах над спільним роєктом «Що я знаю про природу восени?». Зараз ви поділіться своїми знахідками, а решта- уважно слухають, запам'ятовують.

2. Захист дітьми проектних робіт.

1) Зміни в неживій природі.

-Юні «метеорологи» розкажуть нам про зміни в неживій природі (із скрині вчитель дістає іграшку сонечко і ставить на видному місці, діти демонструють книгу-розгортку).

- За допомогою спеціального приладу - гномона ми досліджували полудневу висоту Сонця. І помітили, що тінь від гномона ставала довшою, отже, полуднева висота Сонця протягом осені зменшується. Як наслідок - день коротшає.

-Тому на Землю потрапляє все менше тепла і світла. 21-23вересня- осіннє рівнодення, коли день і ніч тривають однаково, по 12годин. Температура повітря поступово знижується, холоднішає. Це впливає на стан неба і хмарність.

- Із додаткових джерел я довідався, що таке бабине літо. Це різке потепління після перших осінніх прохолодних днів, що настає наприкінці вересня. Цей період може тривати кілька днів або тижнів.

-Народ склав різні вислови про осінь.

Як вересніє, то й дощик сіє.

В осінній час сім погід у нас.

Жовтень хоч і холодний, а листопад його перехолодить.

Листопадовий день, що заячий хвіст.

Вчитель. Зазвичай восени часто дмуть вітри і випадають дощі (слайди). Але ця осінь на диво суха.

- Протягом останніх місяців ми часто спостерігали ранішні тумани. Здавалось, немов хмари опустились низько і вкрили землю. Можна сказати, хмари і туман- близнюки, тому що вони складаються з крихітних краплинок води, які утворилися з водяної пари. Пара потрапляє у потік холодного повітря і гусне, перетворюючись у краплинки води. Якщо краплинки утворились високо в небі, вони стали хмарами, а якщо низько над землею- туманом (слайд). А щодо бабиного літа, слід додати, що це явище сприяє підвищенню врожайності і, крім того, піднімає настрій людей (слайд).

2) Осінні явища в житті рослин (вчитель витягує із скрині рослинку).

- Про осінні явища у житті рослин вам повідають «біологи» (демонструють стінгазету).

- В народі кажуть: «Сидить Осінь на горбочку, вишиває лісові сорочку». Це тому, що восени у лісі вирує карнавал кольорів. Чому ж відбуваються ці зміни? Зелений колір листю надає хлорофіл. Влітку хлорофілових зерен утворюється багато, а восени тепла і світла менше, тому й хлорофілу утворюється менше. Крім хлорофілу в листях є речовини жовті, червоні, жовто-гарячі.

- Висне небо синє, синє та не те!

Світить, та не гріє сонце золоте.

Оголилось поле од серпа й коси:

Ніде приліпитись крапельці роси.

Темная діброва стихла і мовчить;

Листя пожовтіле з дерева летить.

Хоч би де замріла квіточка одна;

Тільки червоніє, що горобина.

- Восени листя опадає, аби підготувати рослини до зими. Таким чином дерева і кущі готуються до снігопадів, які можуть зламати їхні гілки. А ще в цю пору року досягають плоди і насіння, тому й кажуть- осінь щедра.

- За тривалістю життя рослини поділяються на:

багаторічні і однорічні .

Розмножуються насінням, стебловими або листовими живцями.

-Розселяються за допомогою тварин, вітру. А такі, як горох і капуста, самі розкидають насіння.

Вчитель. Гриби не належать ані до рослин, ані до тварин. Це окрема група організмів. Їх найбільше у лісі за теплої погоди після того, як пройшли дощі. Ця осінь суха, тому й мало грибів. Кожна людина, збираючи гриби, має знати, які з них їстівні, а які отруйні (слайд, демонстративні малюнки). Назвіть їх.

3)Зміни в житті комах і риб.

-А зараз «дослідники» розкажуть вам про поведінку ...відгадайте кого?

-Шість ніг без копит.

Ходить – не стукотить.

Літає, а не птиця,

Може догори ногами вчепиться.

-Пані в срібнім жупані,

Хвостом махне- глибоко пірне.

(Вчитель витягує зі скрині комаху й рибу, діти демонструють буклет).

-Восени комахи з настанням холодів ховаються у щілини в корі дерев, лізуть углиб ґрунту, під пеньки й каміння, в опале листя, в підвалини будинків.

-Риби в холодній воді стають менш рухливі. Активними залишаються лише такі хижаки, як щука, окунь, плітка. А короп, лящ і сом- залягають у глибокі ями на дні водойм.

-Водяні комахи й жаби опускаються на дно аж до весни.

Фізкультхвилинка.

4)Осінні зміни в житті птахів.

-Запрошуємо «зоологів».

-Прегукуються в просі

Половину дня

Перепілка, перепел,

Перепеленя.

Про кого скоромовка? Доберіть узагальнююче слово (птахи). (Вчитель дістає іграшку зі скрині, діти демонструють альбом).

Вчитель.

-Отже, зараз ми послухаємо про осінні явища у житті птахів.

-Восени через пониження температури зникають комахи, менше зелених рослин. І, в черговий раз нагадую,- день стає коротшим.

-Птахи все більше потерпають від голоду. Їм не вистачає часу на пошуки тепер рідкісної їжі. Тому саме голод, а не холод є основною причиною відльоту птахів у теплі краї.

-Птахів, що відлітають у вирій, називають перелітними. Прелітні птахи відлітають не всі одночасно. Раніше за інших відлітають ті, що живляться комахами, це іволги, ластівки. Пізніше відлітають птахи, що живляться рослинами. Найдовше на водоймах тримаються дикі качки.

- Птахів, що постійно живуть на одній місцевості, називають осілими або зимуючими. Це горобці, сойки, синиці. Вони живляться насінням, рештками рослин.

5) Осінні явища в житті звірів.

-Про осінні явища в житті звірів вам повідають «спостерігачі» (вчитель витягує іграшку зайчика, діти демонструють анімації).

-Ведмідь та їжак восени накопичують жир, адже взимку вони солодко сплять. Миші та білки ретельно запасуються їжею, щоб взимку не голодувати.

-У наших краях мешкає заєць-русак. У жовтні-листопаді його хутро біліє з боків, щоб надалі маскуватися у снігу.

-У лисиці напередодні зими на лапах наростає густа шерсть. Тому їй тепло, наче у чобітках. Вона полює на мишей, куріпок, домашню птицю.

-Отже, зміни в неживій природі та осінні явища в житті рослин впливають на поведінку звірів. Накопичення запасів жиру та линяння, заміна шубки - це осінні явища у житті звірів.

г) підбілюють дерева.

3. Інсценізація української народної пісні «Ходить гарбуз по городу».

Осінь щедра,- говорили ви. А чому? Зараз дізнаєтесь, які саме дари природи виростають на українських городах. До вашої уваги вистава «Ходить гарбуз по городу».

4. Робота в зошиті (с.18-19).

VI. Підсумок уроку.

1.-Що ви робили на уроці?

- Що нового дізнались?

- Що вам найкраще запам'яталось?

2.Сюрпризний момент.

- Ви молодці. Всі гарно попрацювали. Тому чарівниця-Осінь дарує вам свої щедрі плоди-смачні горішки (вчитель дістає із скрині корзину з горіхами). Як ви думаєте, яка тваринка допомогла їх зібрати? Тепер ви можете вирушати в гості до Зими.

VII. Домашнє завдання.

Підручник с.66-67.

Складіть розповідь про те, як у вашій родині заготовляють на зиму осінній урожай овочів та фруктів (за бажанням).

Літературне читання

Паспорт навчально-виховного проекту

«Улюблені свята українського народу. Новий рік»

Учасники проекту: учні 2 класу

База реалізації проекту. НВО № 5.

Обґрунтування вибору проекту. Розширення знань дітей про свято Нового року; удосконалення навички виразного, правильного, свідомого читання; збагачення словникового запасу; розвиток логічного мислення та мовлення; виховання любові до природи рідного краю, бажання вивчати традиції та історію свого народу.

Спосіб розв'язання проблеми. Ознайомлення з додатковою довідковою і художньою літературою про історію походження святкування Нового року, творча робота учнів і батьків.

Характеристика проекту:

за складом учасників – колективний (груповий);

за характером партнерських взаємодій між учасниками – кооперативний;

за рівнем реалізації міжпредметних зв'язків – міжпредметний (народознавство, літературне читання);

за тривалістю – середньої тривалості;

за масштабністю – на рівні класу;

за метою і характером проектної діяльності – інформаційно – пошуковий, прикладний.

Прогнозований результат: розповіді учнів, оформлення виставки робіт «Новий рік. Історія походження», створення стінгазети «Життєвий та творчий шлях Д.Чередниченка», театралізоване дійство, проведення уроку.

План роботи над проектом

5. Обговорення в класі ідеї проекту.
6. Склад учасників проекту.
7. Визначення форми представлення проекту.
8. Складання плану роботи над проектом.

Реалізація проекту

Тема: Улюблені свята українського народу. Новий рік.

Мета: розширювати знання дітей про свято Нового року, формуючи вміння працювати з енциклопедіями, довідниками, спеціальною літературою, вчити систематизувати й узагальнювати отриману інформацію; удосконалювати навички виразного, правильного, свідомого читання; збагачувати словниковий запас; розвивати логічне мислення та мовлення, пізнавальну сферу, інтерес до дослідницької роботи; виховувати любов до природи рідного краю, бажання вивчати традиції та історію свого народу.

Обладнання: презентація, інтернетресурси, індивідуальні картки, ілюстрації, костюми, атрибути театралізованого дійства.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Учитися прийшла пора,
Сідайте тихо, дітвора!
Любі мої, діти,
Домовляймося – не шуміти,
Руку гарно піднімати,
На уроці не дрімати,
А знання мерщій хапати –
Ви готові до уроку?
Тож, гаразд, часу не гаймо
І урок наш починаймо!

II. Актуалізація опорних знань

1. Повторення раніше вивченого матеріалу

-Який розділ ми вивчаємо?
(Нема без кореня рослини, а нас, людей, без Батьківщини.)
– А що ми вже вивчили у цьому розділі?

2. Мовна розминка

-«Цокання» язиком в ротовій порожнині.
- Набравши повітря, якнайдовше вимовити слово «ні» з поступовим видихом.

3. Чистомовка

Ець-ець-ець – вдарив перший морозець.
Ок-ок-ок – тихо падає сніжок.
Ір-ір-ір – діти вибігли у двір.
Му-му-му – весело зустрінемо зиму.

III. Повідомлення теми та мети уроку

1. Вправа «Асоціативний кущ»

Зима

2.Складання речення

-Зі слів, які ви бачите на дошці, складіть речення.

Свята українського улюблені народу

3. Повідомлення теми та мети уроку

- Мета нашого уроку не вивчати прикмети зими та згадувати люту холоднечу, а вивчати прекрасні традиції нашого народу, які завжди зігрівають душу. Бо стрімкість часу і наша байдужість залишили за межами пам'яті давні народні традиції. А ми спробуємо їх відновити і зберегти, добре підготуватися до зустрічі Нового року.

IV.Вивчення нового матеріалу

1. Підготовчі вправи

« Сів – в + чем – м + нь снім – м + гол – л + м

сік – к + чен – н , а мо + ро + за – а -

вол – л + гнев – в + м пео - о + чек – к»

«Січень снігом січе, а мороз - вогнем пече»

- прочитати самостійно

- один учень читає виразно

- читати хором, прискорюючи темп

2.Робота над текстом

Треба мовчки прочитати

Без помилок, лиш очима,

Язиком не вимовляти!

Перший сніг

Недавно випав ШЕРПІЙ сніг. У ПОІВТІР пахло снігом. Під ГАНОМИ м'яко рипів сніг. Земля, ХАДИ, дерева на бульварах – усе було м'яким, білим, молодим. І від цього будинки виглядали по - іншому, ніж ЧОВАР.

- Самостійно

- Гра «Котик і Мишка»

3.Захист проектних робіт

I група «Дослідники»

1-ша дитина

-Сучасне святкування – четверте в історії нашого народу. Першим святкували Новий рік весною(ось чому веснянки, гаївки чимось нагадують новорічні колядки та щедрівки). Із запровадженням християнства в Київській русі, Новий рік перенесли з весни на осінь. (Збір врожаю, як би підводить підсумок роботи за рік, від врожаю залежало життя цілого року). Але у всіх країнах Європи свято початку року відзначалося у січні. І щоб не було розбіжності Петро I запропонував перенести Новий рік з вересня на 14 січня. Відтоді у нас є дві дати святкування Нового року: державне 1 січня і релігійне 14 січня. Відтак січень утвердився як місяць свят, а у природі найхолодніший місяць зими.

2-га дитина

- Влітку і взимку вбирання одне
Кличуть дітки завжди мене,
Щоб я на свято до них прийшла,
Цяцьок багато їм принесла.

- На сьогодні ми звиклися і віримо, що новорічна ялинка – одвічний атрибут Нового року. Насправді ж прикрашати ялинку наказав – Петро І. Люди довго не погоджувалися щороку в одну ніч вирубувати мільйони дерев – красунь.

3-тя дитина

- А ось що прикрашали наші нащадки, ви дізнаєтесь, коли прочитаете текст Читання «ланцюжком».

Традиційною українською символікою на Новий рік був дідух. Виготовляли його з першого зажинкованого снопа (жита, пшениці або вівса). Кілька пучків, окремо заплетених соломинками, ув'язували в пишній вінок. Знизу робили рівно, щоб дідух міг стояти. Зверху колосся прикрашали кольоровими стрічками, паперовими чи засушеними квітами. Дідух – вінець зібраного врожаю.

Бесіда

- Що використовували замість ялинки наші предки?

- З чого виготовляли дідуха?

- Чим прикрашали?

4-та дитина

- На різдвяний вечір до хати вносили оберемок соломи і застеляли ним домівку. Це означало «зробити бабу». Особлива роль належала хатнім прикрасам «голубцям». У шкарлупці з – під яйця з обох боків робили отвори і просовували через них кольоровий папір. Крім «голубців» виготовляли «павуків» із соломи і «їжачків» (з тіста або глини). До нашого часу зберігся звичай прикрашати вікна. Вчитель.

-Зараз «Літературознавці» познайомлять нас із життєвим та творчим шляхом видатного українського письменника Д.Чередниченка.

II група «Літературознавці»

5-та дитина

-Чередниченко Дмитро Семенович – письменник.

Народився в 1935 році в селі Межиріч на Черкащині. Написав багато віршів і оповідань, що увійшли до збірок «Мандри жолудя», «Чебрики», «Ковзанка», «Жар-півень».

6-та дитина

-Спонукало до написання дитячих творів те, що сам був дитиною і не лінувався

придумувати всякі заняття та забави, через що потрапляв у несподівані пригоди. Та й вічно хотілося чогось нового, незвіданого, цікавого.

7-ма дитина

-Спочатку працював письменник в «Молодій гвардії» - газета на чотири області. Згодом «Молодь України». Тут працював у шкільному відділі, вів сторінку творчості юних талантів – школярів.

8-ма дитина

-Ще з шкільних років Дмитро Чередниченко робив спроби перекладати вірші іншомовних авторів на український ґрунт. Із тих спроб відчув, що це нелегке заняття, що для цього потрібно мати ґрунтовну підготовку. По-перше – знати іноземні мови, знати літературу, культуру й історію відповідного народу і – найголовніше: досконало володіти рідною мовою.

Фізкультхвилинка

4.Робота над віршем

1. Читання вірша вчителем

2.Бесіда

-Які почуття викликає прочитане?

3.Словникова робота

Краєвиди –

у багато разів більше.

Перкалева сорочка –

поміркувати.

Сторицею –

картини природи.

Пометикувати –

сорочка з тонкої бавовняної тканини.

4. Повторне читання дітьми:

- «Ланцюжком»;

- гра «День-ніч».

5. Бесіда

- Які вірші захотілося зараз почитати?

6. III група «Обрядовці»

9-та дитина

-Я маленький пастушок,

Загорнувся в кожушок,

На скрипочці граю,

Вас всіх вітаю.

А ви, люди, чуйте,

Коляду готуйте –

Яблучка, горішки

Дітям на потішки.

10-та дитина

- Добрий вечір тобі, пане господарю!

Винеси ти нам ковбасок пару,

Ой походи коло пічки,

Пошукай нам перепічки.
Винеси сала, не скупися,
Щоб ячмінь твій уродився,
Щоб нажали сто кіп жита,
Щоб сім`я була вся сита!
Щоб скотинка водилася,
Щоб пшениця родилася,
Щоб у хаті всього мали –
Колядників пригощали.

11-та дитина

-Проспіваю я колядку
На весь голос, на всю хату:
— Коляд, коляд, коляди,
Колядую я один.
Коляд, коляд, колядочка,
Прокидайтесь, маляточка.
Прокидайтесь, годі спати,
Будем всі колядувати.

12-та дитина

Ой, колядо-колядине!
Ішла полем господиня,
З торби жито брала,
Ниви засівала:
Вроди, Боже, жито
На довгії літа,
На щастя родині
І всій Україні.

13-та дитина

-Коляд, коляд, коляда,
Хай обходить вас біда.
І нехай на ваш поріг
Прийде радість в Новий рік.

Щоб в добробуті цвіли,
Щоб щасливо ви жили,
І щоб рік цей молодий
Вам був кращий за старий.

14-та дитина

-Друзів зичимо багато;
Щоб у будні та на свято
Вашігнулися столи.
Щоб здорові всі були!

7. Перше читання твору Л.Н. Глібова «Зимня пісенька» кращим учнем.

-Які почуття викликає прочитане?

8. Словникова робота

ляк – перелякається

мара – страховище

Читання напівголосно (I – II строфа)

III – IV - гра «Дощик».

9. Бесіда

-Які слова - ознаки вживає автор?

- Хто є дійовими особами?

-Яка головна мета вірша?

V. Підсумок уроку

1. Гра «Так чи ні»

-«Рідні краєвиди» написав Дмитро Чередниченко.

-Спочатку Новий рік святкували восени.

-На Новий рік прикрашали дідух.

- Зараз Новий рік святкують 14 січня.

VI. Домашнє завдання

РОЗДІЛ 4 ПЛАНІ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ-ПРОЕКТІВ У ТРЕТЬОМУ КЛАСІ

Природознавство

Паспорт навчально-виховного проекту

«Охорона тварин. Червона книга»

Учасники проекту: учні 3 класу
База реалізації проекту. НВО № 5.

Обґрунтування вибору проекту. Усвідомлення необхідності вивчати та оберігати тваринний світ. Визначення причини зникнення тварин. Поширення знань про Червону книгу. Виховання бережного ставлення до тварин.

Спосіб розв'язання проблеми. Ознайомлення з додатковою довідковою і художньою літературою про тварин, творча робота учнів і батьків.

Характеристика проекту:

за складом учасників – колективний (груповий);
за характером партнерських взаємодій між учасниками – кооперативний;
за рівнем реалізації міжпредметних зв'язків – міжпредметний (природознавство, образотворче мистецтво);
за тривалістю – міні – проект (2 тижні);
за масштабністю – на рівні класу;
за метою і характером проектної діяльності – інформаційно – пошуковий, дослідницький.

Прогнозований результат: доповіді учнів, оформлення матеріалу, виставки дитячих робіт, проведення уроку «Охорона тварин. Червона книга.»

План роботи над проектом

1. Обговорення з учнями мети і завдань проекту, форми захисту.
2. Розподіл завдань між учнями класу, інструктаж з виконання роботи.
3. Ознайомлення з довідковою та художньою літературою, необхідною для виконання роботи.
4. Пошукова діяльність учнів.
5. Захист виконаних робіт, оформлення робіт з теми.
6. Проведення уроку з курсу «Природознавство».

Реалізація проекту

Тема. Охорона тварин. Червона книга

Мета: навчати дітей залучатися до пошукової діяльності, працювати з енциклопедіями, довідниками, спеціальною літературою, дати уявлення про Червону книгу України, місце в ній тварин, необхідність їх охороняти, ознайомити з пам'ятниками тваринам, розказати про заслуги деяких тварин, їхню хоробрість для людства;

розвивати пізнавальний інтерес, когнітивну сферу дітей, зв'язне мовлення, вміння висувати гіпотези, робити аргументовані висновки;

виховувати відповідальне ставлення до збереження природи, прагнення брати участь у природоохоронній діяльності.

Обладнання: Червона книга України, інтернетресурси, комп'ютерна презентація, малюнки, фото пам'ятників, стінгазета, книга – розгортка, картки для роботи в парах, музичний супровід для фізкультхвилинки.

Хід уроку

I. Організація класу.

-Роботи в нас дуже багато і тому пропоную –

не просто слухати, а чути;

не просто дивитись, а бачити;

не просто відповідати, а міркувати;

дружно і плідно працювати.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Постановка проблемного питання.

- Хто зображений на малюнку?

- Як одним словом можна їх назвати?(Тварини)

2. Інтерактивна вправа «Асоціативний куш».

-Які іменники ви бачите, пригадуєте, уявляєте, коли чуєте слово *тварини*?

-А які прикметники?

-Дієслова?

ТВАРИНИ

III. Мотивація навчальної діяльності.

Постановка проблемних питань

- Чи можемо, ми стверджувати, що все знаємо про тварин?

- За допомогою кого (чого) ми збагачуємо свої знання і звідки черпаємо нову інформацію?

IV. Повідомлення теми і мети.

-Сьогодні у нас звітний урок за проектом «Охорона тварин. Червона книга». Про свої здобутки звітуватимуть наші учні, які працювали за напрямками: «Журналісти», «Адвокати», «Науковці», «Актори», «Фотокореспонденти».

V. Презентація проекту

1. Звіт групи «Науковці»

Вчитель. -Учні розкажуть, яку цікаву інформацію вони знайшли про тварин України:

а) представлення книги – розгортки «Цікаво про тварин» (5 учнів);

б) повідомлення про результати опитування:

1) -Чи виготовив ти цієї зими годівницю для птахів?

2) -Чи підгодовуєш ти птахів взимку?

2. Ознайомлення з Червоною книгою України.

1) Вступне слово вчителя:

-Ми часто чуємо, що природу слід охороняти. Але нажаль, внаслідок діяльності людини, багато тварин зникли або знаходяться на межі зникнення. Тих тварин, що потребують охорони та захисту, занесено до Червоної книги України. 9 видам тварин Хмельниччини загрожує повне знищення: їх теж занесено до Червоної книги України. Ми маємо пам'ятати про це і бережливо ставитися до цих рідкісних тварин.

-Давайте познайомимося з деякими тваринами, які занесені до Червоної книги.

2) Перегляд комп'ютерної презентації на тему: «Охорона тварин. Червона книга».

3. Звіт групи «Журналісти»

- Нашій групі було завдання зібрати матеріал до стінгазети «Чорні сторінки Червоної книги України».

- Розповіді про тварин, які зникли (4 учні)

- Часто у зникненні тварин винні люди: їх місце існування знищується в результаті вирубки лісів, осушення боліт і будівництва, на них полюють заради м'яса та вовни.

Фізкультхвилинка

4. Робота групи «Адвокати»

Гра «Суддя і адвокати»

Вчитель.

-Люди часто полюють на різних тварин не лише заради м'яса та вовни, а заради розваги. А також вважають тварин небезпечними для людини і намагаються їх знищити. В Україні найчастіше полюють на лисицю, ведмедя, дикого кабана, вовка.

Давайте пограємо гру «Суддя і адвокати» (Суддя – вчитель, адвокати – діти).

Сьогодні поговоримо про цю тварину ... (Фільм «Вовк»)

☒ Про людину з непривітним поглядом кажуть, що вона «дивиться вовком». У вовка завжди непривітний погляд?

☒ У народі кажуть «Голодний як вовк». То вовк завжди голодний і їсть лише інших тварин?

☒ Про вовка знає кожний з самого дитинства. У багатьох казках про нього говорять не інакше як про сірого та не дуже розумного розбійника. Ви з цим погоджуєтесь?

5. Звіт групи «Фотокореспонденти»

(підготували фотовиставку «Пам'ятники тваринам»)

Розповідь учнів про пам'ятники тваринам (додаток 1).

6. Звіт групи «Актори»

Інсценівка за віршем Ганни Чубач «Жук малий і волохатий» («Як жук

будував собі хатинку»)

- Чому жук став щасливим?

VI. Закріплення та застосування набутих знань.

1. Метод «Прес» (в парах):

а) Чи потрібно охороняти тварин?

«Я вважаю, що...»

«...тому, що...»

«...наприклад...»

«Таким чином...»

б) Для чого назви деяких тварин, занесені до Червоної книги?

«Я вважаю, що...»

«...тому, що...»

«...наприклад...»

«Таким чином...»

2. Створення дерева «Допомоги тваринам»

(До стовбура дерева діти чіпляють листочки з написами: що вони зробили, або будуть робити, щоб захистити тварин.)

3. Літературна хвилинка (розповідає учениця)

Прошу вас, тільки не забувати:

Кожна тварина варта любові.

Кожного дня і кожну хвилину

Оберігайте всяку звіринку.

Тільки добра їм потрібно бажати

І намагатись не ображати!

V. Оголошення підсумків презентації. Висловлення вражень учнів від уроку – проекту.

1. Оцінювання (картки)

2. Гра «Мікрофон»

- Підіб'ємо підсумок нашої роботи, закінчивши речення:

1. Мені цікаво було дізнатися про ...

2. Після уроку я обов'язково прочитаю ...

3. Найбільшим відкриттям для мене було ...

-Ви гарно підготувалися до уроку, зібрали багато цікавого матеріалу і зразково його представили.

Я у світі

Паспорт навчально-виховного проекту

«Символи України»

Учасники проекту: учні 3 класу

База реалізації проекту. НВО № 5.

Обґрунтування вибору проекту. Усвідомлення необхідності ознайомити учнів з народно-поетичними символами України, символами-оберегами; розвивати інтерес до традицій нашого народу; сприяти формуванню національної свідомості учнів; виховувати любов до рідного краю.

Спосіб розв'язання проблеми. Ознайомлення з додатковою довідковою і художньою літературою про символи України, творча робота учнів і батьків.

Характеристика проекту:

за складом учасників – колективний (груповий);

за характером партнерських взаємодій між учасниками – кооперативний;

за рівнем реалізації міжпредметних зв'язків – надпредметний;

за тривалістю – середньої тривалості;

за масштабністю – на рівні класу;

за метою і характером проектної діяльності – інформаційно – пошуковий, прикладний.

Прогнозований результат: доповіді учнів, оформлення матеріалу, виставки дитячих робіт, проведення уроку « Символи України».

План роботи над проектом

1. Обговорення з учнями мети і завдань проекту, форми захисту.
2. Розподіл завдань між учнями класу, інструктаж з виконання роботи.
3. Ознайомлення з довідковою та художньою літературою, необхідною для виконання роботи.
4. Пошукова діяльність учнів.
5. Захист виконаних робіт, оформлення робіт з теми.
6. Проведення уроку з курсу «Я у світі».

Реалізація проекту

Тема. Символи України

Мета: ознайомити учнів з народно-поетичними символами України, символами-оберегами, вчити систематизувати та узагальнювати отриману інформацію, висувати гіпотези, робити аргументовані висновки; розвивати інтерес до традицій нашого народу, пізнавальну сферу та особистісні якості молодших школярів; сприяти формуванню національної свідомості учнів,

вміння працювати з енциклопедіями, довідниками, спеціальною літературою; виховувати любов до рідного краю.

Обладнання: презентація, інтернетресурси, ілюстрації, виставка дитячих робіт, вишитий рушник, хліб-сіль.

Хід уроку

I. Організація учнів до уроку

У всьому світі – кожен знає:

Є Батьківщина лиш одна.

І в нас вона одна-єдина:

Це наша славна Україна.

II. Актуалізація опорних знань учнів

Складання асоціативного куща до поняття «Україна»

Ми часто кажемо: сильний, як ведмідь; хитрий, як лис; стрункий, як тополя. Тут ведмідь виступає символом сили, лис — хитрості, тополя — стрункості.

Що ж таке символ? Якщо ми відкриємо тлумачний словник, то прочитаємо: «Символ – це знак, умовне позначення якогось предмета, явища». Свої символи є у кожної країни.

- ✓ Які символи України ви знаєте? (державні символи України: прапор, герб, гімн.)
- ✓ Символом країни можуть бути і природні об'єкти, наприклад, ріки, гори?

Так, стародавні єгиптяни обожнювали ріку Ніл, від якої залежало життя всієї країни. Вірмени вважали за священний символ свого народу гору Арарат.

- ✓ Як ви гадаєте, яка річка є народним символом України? (Дніпро)

Так, саме Дніпро-Славутич оспіваний у численних піснях, думках, легендах. Дніпро — національна гордість, слава України. Проте в Україні є ще дуже багато різних природних об'єктів-символів, відомих і шанованих усім українським народом. Наприклад, Говерла — гора, що височіє у Карпатах, а знають її по всій Україні, острів Хортиця — дорогий серцю кожного українця символ історії козацтва.

До своїх природних символів люди ставляться з особливим почуттям. Про них складають вірші і легенди, їх оспівують у піснях. Тому ці символи ще називають народно-поетичними, національними символами України.

III. Повідомлення теми і мети уроку

На сьогоднішньому уроці ви розширите свої знання про національні символи України, познайомитесь із символами-оберегами.

IV. Основна частина уроку

- Послухайте вірш. Які національні символи у ньому?

Співа соловейко про сонце й хмаринку,
Про любу Вкраїну, що квітне в барвінку.
І нам не наслухатись гарних пісень:
В садок під калину приходим щодень.
Квітне-пишається в лузі калина,
Пісня лунає в саду солов'їна.

- Калина біля вікна, барвінок, верба над водою, лелека, соловейко, мамина пісня, батькова хата, хліб, рушник — все це наші національні символи.

Поетична хвилинка

У народі говорять: «Без верби і калини нема України». Калину люблять і шанують в Україні. Про неї складено безліч пісень, легенд, віршів.

Великий український поет Тарас Шевченко дуже любив цей поетичний символ України. В його віршах калина зустрічається аж 385 разів! Ось послухаймо.

1 учень

Сонце гріє, вітер віє
З поля на долину,
Над водою гне з вербою
Червону калину.

2 учень

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.

3 учень

Защебече соловейко
В лузі на калині —
Заспіває козаченько,

Ходя по долині.

4 учень

Три явори посадила
Сестра при долині,
А дівчина заручена –
Червону калину.

- Калина символізує красу України, її духовність. «Україна, мов калина», - говорять у народі. Проте, крім таких відомих рослинних і тваринних символів, як: калина, тополя, верба, соловей, лелека, за багатовікову історію українського народу багато рослин і тварин набули символічного значення.

Давайте разом спробуємо встановити відповідності між рослинами і тваринами та їхнім символічними значеннями.

Рослини, тварини	Символічне значення
Лікарські трави	символ спокою у сім'ї.
Свиня	символ працьовитості.
Мак	символ міцного здоров'я.
Лелека, півень	символ Сонця.
Безсмертник	символ багатства.
Кінь	символ молодості, довгого життя.
Соняшник	символ щастя

- Багато народно-поетичних символів мають ще й магичне значення? Так, наприклад, у народі вважається, що часник проганяє нечисту силу. Його розкладали по кутках столу на Святвечір. У весільний вінок вплітали часник, щоб ніяке зло не брало дівчину.

А осику використовували як засіб для боротьби з відьмами. В огорожу ставили осикові кілки, щоб уберегти корову від зазіхань відьми.

Такі символи називають оберегами. Вони виникли ще у глибоку давнину.

Наші давні предки обожнювали природу і вірили в існування добрих і злих сил у ній. Намагаючись захиститися від зла, люди створили для себе цілу систему оберегів. Обереги — це давні добрі символи. Їхнє коріння сягає глибини століть.

Фізкультхвилинка

Звіт груп

-З деякими символами, оберегами ви самостійно ознайомились у групах, про що зараз розкажете усім учням класу.

I група

- I група ознайомить присутніх з інформацією про народно-поетичний символ-оберіг українського народу – вінок. Дасть пораду дівчаткам: які квіти їм треба вплести у вінок (додаток 2).

II група

- II група ознайомить присутніх з інформацією про народно-поетичний символ-оберіг українського народу – рушник (додаток 3).

III група

- III група ознайомить присутніх з інформацією про народно-поетичний символ-оберіг українського народу – хліб (додаток 4).

IV група

IV група ознайомить із інформацією про пісню як національний символ українського народу (додаток 5).

Виконують пісню

V. Підсумок уроку

VI. Домашнє завдання. Намалювати народно-поетичні символи (на вибір), підібрати загадки, прислів'я, легенди про них.

РОЗДІЛ 5

ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ-ПРОЕКТІВ У ЧЕТВЕРТОМУ КЛАСІ

Природознавство

Паспорт навчально-виховного проекту

«Океани Землі. Практична робота (визначення океанів Землі на глобусі і карті)»

Учасники проекту: учні 4 класу

База реалізації проекту. НВО № 5.

Обґрунтування вибору проекту. Узагальнення вивченого матеріалу про океани Землі, рослинний та тваринний світ водойм, значення та використання їх багатств людиною.

Розвиток творчих здібностей учнів, навичок дослідницько – пошукової діяльності. Виховувати бережне ставлення до природних багатств.

Спосіб розв'язання проблеми. Ознайомлення з

додатковою довідковою літературою про океани Землі, їх рослинний та тваринний світ, творча робота учнів і батьків.

Характеристика проекту:

за складом учасників – колективний (груповий);

за характером партнерських взаємодій – конкурсний;

за рівнем реалізації – надпредметний ;

за тривалістю – середньої тривалості;

за метою і характером проектної діяльності – інформаційно – пошуковий.

Прогнозований результат: розповіді учнів, оформлення робіт, створення книжки-розгортки «Тихий океан», стінгазети «Атлантичний океан», рекламного ролика «Індійський океан», буклету «Північний Льодовитий океан», проведення уроку.

План роботи над проектом

1.Обговорення в класі ідеї проекту.

2.Склад учасників проекту.

3.Визначення форми представлення проекту.

4.Складання плану роботи над проектом.

4.1.Розміри та походження назви океану.

4.2.Знайомство з рослинним світом.

4.3.Розповідь про тваринний світ.

4.4.Екологічний стан водойми.

4.5.Хвилинка- цікавинка.

Реалізація проекту

Тема. Океани Землі. Практична робота (визначення океанів Землі на глобусі і карті)

Мета: ознайомити учнів із поняттям «океани», походженням їхніх назв, розміщенням на карті півкуль і глобусі, вчити відбирати, систематизувати та узагальнювати отриману інформацію, висувати гіпотези, робити аргументовані висновки; розширити знання дітей про рослинний та тваринний світ океанів, значення та використання їх багатств людиною; сприяти розвитку пам'яті, спостережливості, пізнавального інтересу; виховувати бережне ставлення до природних багатств, бажання вивчати природознавство.

Обладнання: глобус, карта півкуль, атласи, контурні карти, ребус, книга-розгортка, стінгазета, рекламний ролик, буклет, скринька, мушлі, атрибути лялькового театру, роздаткові картки.

Хід уроку

I. Організація класу.

- Посміхніться один одному та побажайте успіху.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Природнича розминка.

- Який колір переважає на карті півкуль? Що ним позначають?
- Пригадайте, у яких трьох станах перебуває вода на Землі?
- За яких умов вода переходить з одного стану в інший?

III. Повідомлення теми і завдань уроку.

- На Землі дуже багато води: дві третини всієї поверхні зайнято водою. Планету Земля можна було б назвати планетою... (діти відгадують ребус-океан). Мільйони років тому вся її поверхня була вкрита водою. Зараз Світовий океан займає близько 71% земної поверхні.

Світовий океан-це виняткове творіння природи, колиска життя на Землі, комора різноманітних ресурсів.

(Стук у двері, заходить чоловік із тризубом і скринькою у руках).

- Доброго дня! Чи знаєте ви, хто я? (Нептун-Бог моря).
- Я приніс вам скриньку. Але вона незвичайна: у ній є мушлі із завданнями. Якщо ви їх виконаєте, то знайдете скарби (виходить).

IV. Сприймання та усвідомлення навчального матеріалу.

1. Розповідь учителя.

- Про океанічні глибини в минулому люди майже нічого не знали. Стародавні греки дійшли висновку, що виміряти глибину океану так само неможливо, як і висоту неба. Океан і небо були бездонні і недосяжні. Пізніше голландські моряки намагалися виміряти глибину з борту корабля **лотом** - спеціальним приладом, що являє собою гирю, прив'язану до троса, поділеного на метри...

Але навіть у наш час учені більше знають про поверхню Місяця, ніж про поверхню дна Світового океану. Першу у світі наукову експедицію з вивчення океанів здійснила в 1872-1876 роках країна Велика Британія, яка на той час вважалася володаркою морів. Щоб здобути дані про глибину і рельєф океанічного дна, вченим треба було ризикувати своїм життям.

-А тепер заглянемо до скриньки. Які ж завдання дав Нептун? (Вчитель витягує I мушлю, прикладає до вуха, дослухається).

- Ви уже певний час працювали у групах над проектом «Океани Землі». Мушля пропонує дітям I групи познайомити всіх присутніх із найбільшим на Землі океаном.

2.Знайомство із Тихим океаном, демонстрація книги-розгортки за планом (Додаток 6):

- 1)розміри та походження назви океану;
- 2)знайомство з рослинним світом;
- 3)розповідь про тваринний світ;

- 4)забруднення океану;
- 5) хвилинка-цікавинка;
- 6)робота з глобусом (показує вчитель) та атласами.

3.Знайомство з Атлантичним океаном, демонстрація стінгазети (за тим же планом) .

(Вчитель витягує зі скриньки II мушлю).

(Додаток 7).

4.Знайомство з Індійським океаном , демонстрація рекламного ролика.

(Зі скриньки витягується III мушля).

(Додаток 8).

5.Знайомство з Північним Льодовитим океаном, демонструється буклет.

(Завдання IV мушлі).

(Додаток 9).

Фізкультхвилинка.

- Люди створили підводний апарат для проведення дослідів на дуже великій глибині. Він називається *батискаф*. Зараз ми уявно сідаємо у нього і занурюємося на океанічне дно: он пропливла скумбрія (дві руки разом, імітація). А он пливе камбала, у неї очі вверху (сідають, махають ногами, дивлячись ввверх). А ось медуза розкинула свої щупальці... Дослідивши дно океану, наш батискаф повертається на поверхню води.

V. Осмислення учнями знань.

(Вчитель витягує V мушлю).

1.Робота з підручником (с.99-101).

(Діти читають текст «Океани Землі» «ланцюжком», естафетою).

2.Практична робота з контурною картою.

- Який океан найбільший? Напишіть його назву на карті.
- Який другий за величиною і найсолоніший?
- Який найтепліший?
- Який з океанів найменший?

VI. Узагальнення і систематизація знань учнів.

(Вчитель витягує VI мушлю).

1.Робота в групах.

2.Робота в парах (додаток 10).

3.Лялькова вистава «Казка про Золоту рибку» (додаток 11).

4.Висновок.

- Ми перетворюємо океан у стічну яму. Загибель океану - це смерть нашої планети.
- Що треба робити людям, щоб зберегти багатства Світового океану?

...

5.Нагородження дітей.

- Дивно, у скрині уже немає більше мушлів. Але що це?(Вчитель витягує скарб).
- Так, це коштовне каміння. Кожен камінчик - символ знань, отриманих на уроці. Отож візьміть на згадку про наш урок по камінчику.

VII. Домашнє завдання.

- Накресліть карту уявної подорожі по одному з океанів і напишіть розповідь про те, що і кого ви там бачили.

Позакласне читання

Паспорт навчально-виховного проекту

«Краса весняної природи»

Учасники проекту: учні 4 класу

База реалізації проекту. НВО № 5.

Обґрунтування вибору проекту. Вчити дітей сприймати змальовані словами образи природи рідної землі у віршованих текстах, розуміти красу творів образотворчого мистецтва; викликати інтерес до читання, пошукової діяльності; розвивати творчі здібності, збагачувати словниковий запас учнів; виховувати любов і шанобливе ставлення до природи рідного краю.

Спосіб розв'язання проблеми. Ознайомлення з додатковою довідковою і художньою літературою про різні засоби передачі людьми захоплення красою весняної природи, творча робота учнів і батьків.

Характеристика проекту:

за складом учасників – колективний (груповий);

за характером партнерських взаємодій між учасниками – кооперативний;

за рівнем реалізації міжпредметних зв'язків – міжпредметний (позакласне читання, образотворче мистецтво, природознавство);

за тривалістю – середньої тривалості;

за масштабністю – на рівні класу;

за метою і характером проектної діяльності – інформаційно – пошуковий, прикладний.

Прогнозований результат: - створення дитячої книжечки «Чарівна мова природи»,

- організація виставки малюнків «Барви весни»,

- презентація проекту на уроці позакласного читання.

План роботи над проектом

I. Організація проекту

Визначення теми, мети проекту, його тривалості, формулювання проблеми, вибір навчальних предметів.

II. Планування проектної діяльності

1. Визначення джерел інформації (художні книги, дитячі журнали, інтернет, підручники).

2. Об'єднання дітей у творчі групи:

«Журналісти» - проводять опитування серед учнів 3-4 класів школи з метою з'ясувати, яку пору року найбільше любляють діти і чому.

«Мистецтвознавці» - шукають інформацію про художників – пейзажистів та репродукції їхніх картин, організують виставку малюнків «Барви весни».

«Екологи» - шукають інформацію про шляхи збереження першоцвітів.

«Літератори» - шукають твори, в яких описано красу весняної природи; під керівництвом вчителя і за допомогою батьків складають власні твори про красу природи навесні.

III. Реалізація проекту

Добирання необхідної інформації.

Аналіз та відбір найголовнішого та найцікавішого.

Висновки та пропозиції щодо презентації.

IV. Результати

Оформлення результатів:

- організація виставки малюнків,
- створення міні-збірки дитячих творів,
- створення стінгазети,
- презентація роботи на уроці позакласного читання.

Реалізація проекту

Тема. Краса весняної природи

Мета: вчити дітей сприймати змальовані словами образи природи рідної землі у віршованих текстах, розуміти красу творів образотворчого мистецтва, формувати вміння працювати з різними інформаційними джерелами, використовувати можливості інформаційних технологій; викликати інтерес до читання, пошукової діяльності; розвивати творчі здібності, мислення, увагу, пам'ять, спостережливість, збагачувати словниковий запас учнів; виховувати любов і шанобливе ставлення до природи рідного краю.

Обладнання: презентація, інтернетресурси, ілюстрації, виставка дитячих робіт: міні-збірка дитячих творів, стінгазета.

Хід уроку

I. Організація класу

II. Повідомлення теми та мети уроку

1. Поетична хвилинка

- Як ви думаєте, про яку пору року зараз йтиме мова? Послухайте вірш і скажіть.

Все прокидається поволі,

Зі сну зимового встає.

Радіє гай, радіє поле,

Земля поталу воду п'є.

Скресає і щезає крига,

Бурульки падають з дахів.

А вітерець прозорокрилий

Додому відганя птахів.

У лісі, на галяві теплій,

Поміж ялинок запашних,
Уперше спалахнув метелик,
Тендітний вогничок весни.

Анатолій Костецький

- Саме про весну сьогодні йтиме мова на уроці, і не просто про весну, а про красу весняної природи.

2. Повідомлення теми

- Отже, тема сьогоднішнього уроку: «Краса весняної природи».

- Весна... Скільки ніжності в цьому слові! Її часто звать юною, зеленою, дзвінкоголосою, квітучою, радісною, чарівною. Щоразу весна неповторна у своїй красі. Коли квітнуть садки і яскраво світить весняне сонечко. У цей час небо вражає нас своєю чистотою. Воно блакитне-блакитне, повітря прозоре, чисте, вологе...

Саме за це весну не оминають своєю увагою ні художники, ні поети. Одні за допомогою фарб, а інші – поетичними рядками зображують неповторну красу весняної природи.

- Сьогодні ви будете презентувати свої роботи, над якими ви працювали протягом останніх тижнів.

- Давайте пригадаємо, яку проблему ми перед собою ставили, тобто, про що ми хотіли дізнатися під час роботи над проектом?

- За допомогою яких засобів люди передають своє захоплення красою весняної природи
- Як захистити від знищення первоцвіти і проліски

3. Звіт творчих груп:

а) «Журналісти»

-Наша група провела опитування серед учнів 3-їх класів. Ми їх запитали: «Яку пору року ви найбільше любляєте і чому?»

-Результати нашого опитування ми презентуємо у вигляді стінгазети.

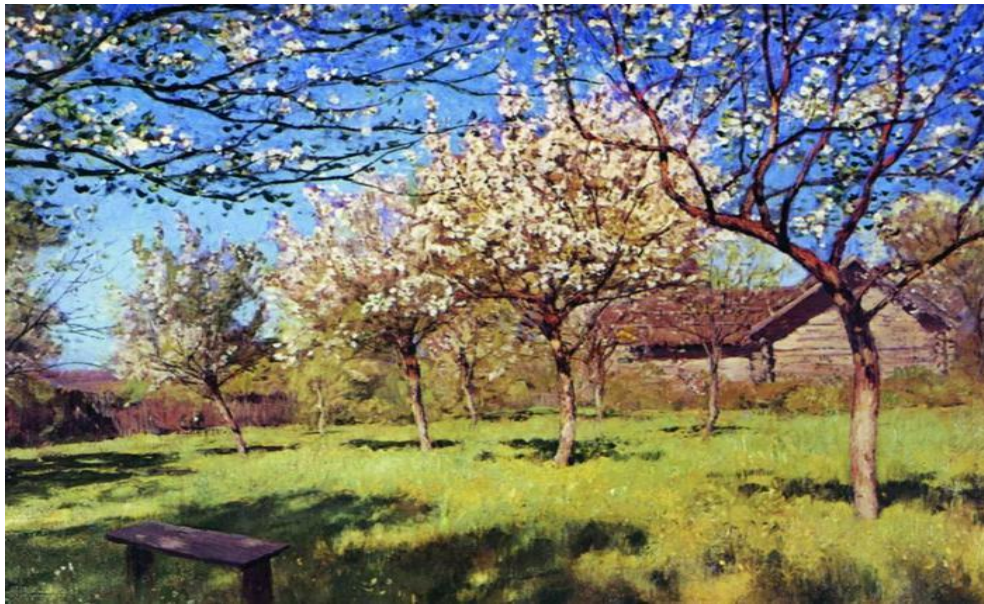
.....

б) «Мистецтвознавці»

Розповідь про І.Левітана та репродукцію його картини « Весна. Яблуні цвіт».

- Готуючись матеріали для нашого проекту ми переглянули чимало репродукцій картин різних художників, які на своїх полотнах передали усю красу весняної природи. Це
- Але найбільше нам припала до душі картина Левітана «.....» В історію російського живопису Ісаак Ілліч Левітан увійшов насамперед як пейзажист, тобто художник, який малює природу. Він вмів дуже тонко передати розмаїття стану природи, дати відчутти всю красу навколишнього світу.

- А тепер погляньмо на репродукцію картини Левітана «Весна. Яблуні цвіт».

Надзвичайно поживляється душа, картина випромінює світло і тепло, якими її наповнив художник. М'яке сонячне світло, молода зелена трава і буйне цвітіння яблунь. Деревця молоді, стрункі, з акуратними кронами. Пригадуються слова прекрасної пісні: «Яблуні в цвіту - яке чудо!» Ніжні біло-рожеві квіти на тлі яскраво-блакитного неба створюють святкову атмосферу. Ще мить - і почувеш подих вітру, дзижчання бджіл, спів птахів. Мені видається, що я стою не перед картиною, а біля відкритого вікна тихого сільського будинку. Чути ніжний, ледь вловимий запах квітучих яблунь і тепло зігрітої сонцем землі. Душа наповнюється радістю ...

-Довгоочікувана весна за вікном і перегляд картин відомих художників наштовхнули нас на створення власних робіт, які ми пропонуємо вашій увазі.

-Красу весни ми можемо не лише побачити на полотнах художників, а ще й почути у музичних творах. Пропонуємо вашій увазі твір відомого російського композитора Петра Ілліча Чайковського «Пори року. Квітень.»

в) «Літератори»

- Завданням нашої групи було дібрати і презентувати твори про весну.

Весна

Ще по ярах біліє сніг

І спить озимина,

Та вже з гори струмок побіг, -

До нас прийшла весна.

Землі торкнулася крилом -

Промінням золотим,

І враз повіяло теплом

Над лісом молодим.
Немовби в синьому вінку
Галява між дубів:
То квітнуть проліски в ліску
І синій сон розцвів.

Марія Познанська

ВЕСНА

З піднебесся навесні
Линуть співи голосні.
Це до рідної землі
Повернулись журавлі.
А у полі навесні
Починають посівні.
Квіти розпускаються,
Листя пробиваються.
А з-під снігу навесні
Лізуть проліски лісні.
Ось струмочок дзюркотить,
Він до річечки біжить.
Прокидайтеся від сну!
Зустрічаємо весну!

Юлія Турчина

-Презентуємо власні твори із своєї міні – книжечки «Чарівна мова природи».

-З іншими творами ви зможете ознайомитись, переглянувши нашу міні-книгу.

г) «Екологи»

-З приходом теплих весняних днів з під снігу пробиваються перші первістки оновленої землі, тендітні квіти – провісники весни. Ранньоквітучі рослини – безцінний дар природи, перша посмішка весни, краса лісів. Як мало ми знаємо про ці дивні рослини – першоцвіти. Їм не страшні ні раптовий сніг, ні люті морози – до примх погоди вони прекрасно пристосувались.

-Першоцвітами називають низку видів дикорослих рослин, що квітнуть наприкінці зими та на початку весни: підсніжник білосніжний, білоцвіт весняний, шафран Гейфелів (крокуси), проліска дволиста, примули та ін. Хоча деякі досить поширені на нашій території, але загалом вони є рідкісні, знаходяться на межі зникнення, і взяті під особливу охорону держави, занесені до Червоної книги України. Тобто за жодних обставин збір та торгівля ними заборонені і караються законом.

-Переважно більшість рідкісних рослин, що занесені до Червоної книги України, зникають через винищення їх людиною. Найяскравіше ця тенденція простежується на прикладі першоцвітів. 5 березня 2013 року у Львові проводилася акція «Подаруймо життя лісовим квітам». Близько 20 дітей підходили до перехожих, символічно дарували їм квіти, самостійно виготовлені із кольорового паперу, та закликали подарувати життя лісовим квітам і врятувати красу разом.

-Просимо всіх небайдужих прислухатися до порад, а ще краще – до свого розуму і совісті, та активно підтримати зусилля для збереження нашого майбутнього та майбутнього наших дітей і всіх наступних поколінь.

- Не зривайте первоцвітів під час цвітіння.
- Не руйнуйте місця зростання первоцвітів.
- Не купуйте їх на ринках, тоді первоцвіти не будуть продавати.
- Не губіть дикої природи.
- Захистіть від зникнення рідкісні види рослин.
- Зробімо нашу Червону книгу тоншою.
- Пам'ятаймо! *Первоцвіти чекають нашої допомоги!*

-Наша творча група пропонує всім присутнім взяти участь у акції «Збережемо первоцвіти!» Зараз ми виготовимо, а потім подаруємо один одному підсніжник.

IV. Підсумок уроку.

- За допомогою яких засобів люди передають своє захоплення красою весняної природи?
- Як захистити від знищення первоцвіти?
- Який висновок можна зробити з сьогоднішнього уроку?

ВИСНОВКИ

Мій досвід роботи по впровадженню проектної технології у навчальний процес дозволяє зробити такі висновки:

-участь у роботі над колективними або індивідуальними проектами сприяє формуванню у молодших школярів вміння відбирати і аналізувати інформацію, працювати з енциклопедіями, довідниками, спеціальною літературою, присвяченою різним формам життя і діяльності людини, галузям техніки, науковим відкриттям, використовувати можливості інформаційних технологій;

-учні молодшої школи вчатьсЯ проводити спостереження, брати інтерв'ю, систематизувати і узагальнювати отриману інформацію, висувати гіпотези, робити аргументовані висновки;

-результати пошуків широко використовуються у процесі навчальної та позаурочної діяльності, що приносить ще більше задоволення молодшим школярам;

-цей метод не є альтернативою класно - урочної системи, натомість - це додатковий засіб, що підвищує якість навчання, розвиває пізнавальну сферу та особистісні якості молодших школярів, є засобом розвитку пізнавального інтересу учнів;

-проектна діяльність дає змогу поглибити знання учнів з навчальних предметів, визначити їхні здібності, розвинути інтерес до дослідницької роботи, сформувати вміння працювати з різноманітними інформаційними джерелами, навчити проводити спостереження та робити висновки, залучитися до пошукової діяльності;

-відкриває в учнях здібності лідерів, які вчатьсЯ організовувати роботу в групах, уміння співпрацювати, відчувати себе членом команди, брати відповідальність на себе, реалізувати результати діяльності.

Робота над проектами приносить учням не лише нові знання та вміння, а й величезне задоволення, радість пізнання, спілкування, відчуття перемоги і впевненості в собі.

Це відповідає соціальному запиту сучасності: надається перевага комунікативній компетентності – *учитися жити разом*.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Пам'ятники тваринам

Люди часто споруджують пам'ятники відомим людям, вченим, композиторам.

І що цікаво, відзначають заслуги також тварин. Скільки неймовірних історій пов'язано зі світом тварин, із їх ставленням до нас. Адже пам'ятники так просто не зводяться, за ними завжди стоїть якась цікава історія чи подія.

Ми підготували фотовиставку - «Пам'ятники тваринам». Мабуть, кожен з нас погодиться з висловом, що собака — друг людині.

В Тольятті на протязі семи років німецька вівчарка, господар якої загинув в автокатастрофі, чекала його на узбіччі дороги. Після смерті собаки, люди поставили їй пам'ятник, який посвятили вірності.

В одному з парків Нью-Йорка є пам'ятник собаці Больту.

Почалась епідемія, яка загрожувала загубити всіх дітей міста. До найближчого населеного пункту, де була вакцина, не менше 300км. Больт зміг доставити ліки.

Найбільш відомим рятувальником, вважається Баррі. У Франції йому поставили пам'ятник. Найбільш відомий епізод, зв'язаний із врятуванням дитини, яка втратила свідомість. Собака не тільки знайшла хлопчика, який лежав на самому краю прірви, але і зуміла привести його до тям, а потім перенесла в безпечне місце.

Англійський підводний човен потерпів аварію і затонув. До лапки голубки прикріпили капсулу з координатами. Вона доставила лист до Англії і екіпаж був врятований. За цей подвиг голубці не лише поставлений пам'ятник, вона ще і нагороджена медаллю.

На острові Родос в Греції є пам'ятник оленям. Вони своїми гострими копитами знищили на острові всіх отруйних змій.

Пам'ятник горобцеві є в американському місті Бостоні. Виявляється, скромний пернатий трудяга врятував населення цих місць з голоду, коли тут з'явилися невідані досі гусениці. Горобці в короткий термін розправилися з шкідниками і тим самим врятували сади і посіви.

На Україні також є багато пам'ятників тваринам.

Найбільш відомий пам'ятник бджолі в Тернополі. Заввишки майже 2,5 м, зроблений із бронзи, й має вигляд медових стільників, на яких сидить бджола. На постаменті є напис "Бджілці-трудівниці".

Пам'ятник коту Пантелеймону встановлено у місті Києві. Біля входу в ресторан. Колись жив у ресторані кіт. Він ніколи не дозволяв собі йти відпочивати, поки особисто до всіх не підійшов і не пересвідчився, що всі відвідувачі задоволені. Але кіт загинув під час пожежі в ресторані. Тоді гості ресторану зібрали гроші і встановили напроти ресторану пам'ятник, присвячений їх улюбленому котові.

Український віночок – краса і оберіг

До українських народно-поетичних символів належить вінок. Українські дівчатка влітку ходили з непокритою головою, обвиваючи її стрічкою, а на свята надягали вінки. Вінок - це дівоча прикраса з живих або штучних квітів, колосків, пир'я. Був обов'язковим у вбранні нареченої на весіллі, а також у деяких інших звичаях та обрядах (гадання на Купала, коронування на обжинках).

Вважалося, що вінок із живих квітів захищає дівчину від напасників і лихого ока. Народ вірив, що дівчина, маючи на своїй голові вінок, володіє чарами. А ще вінок на голові і для здоров'я, тому є квіти, які потрібно обов'язково вплести.

До українського віночку вплітали різноманітні квіти, а всього в одному вінку могло бути до 12 різних квіток. Кожна квітка у віночку щось символізувала. Троянда - кохання; біла лілія - символ чистоти і невинності; волошка - простота, ніжність; вереск - самостійність; дзвоник польовий - вдячність; лавр - успіх, слава; мальва - краса, холодність; півонія - довголіття; ромашка - мир, ніжність, кохання; безсмертник - здоров'я роду людському; калина - символ краси та дівочої вроди, символ України.

Рушник - народний символ - оберіг України

Рушник - народний символ-оберіг України. З давніх-давен на ньому вишивали магічний знак — Дерево життя. Над ним зображувалися зірки, які символізували зоряне небо. Від Дерева життя чітко відмежовується лінією підземний світ, у якому все зображалося в перевернутому вигляді (квіти голівками донизу). На рушник наносили обереги: ромби, квадрати, які символізували безперервність існування людського життя і природи. Вишита восьмикутна зірка означала Бога, Сонце; хвиляста лінія — нескінченність життя; калина — уособлення дівочої краси, молодості, кохання; виноград — символ благополуччя; квіткові пуп'янки вказували на дітей і продовження роду.

Рушники є добрими оберегами-охоронцями. Бережуть, щоб до хати не заходили злі духи.

Все життя українця пов'язане з рушниками. Рушником ушановували появу немовлят у родині, одруження дітей, зустрічали рідних і гостей, проводжали людину в останню путь, виряджали в далеку дорогу батька, сина, чоловіка й коханого.

Жінки ткали рушники в жіночі дні - середу, п'ятницю й суботу. Перший витканий рушник призначався для гостей. Він завжди висів на видному місці. Господиня в знак поваги до гостя давала йому рушник на плече чи в руки, брала кухлик із водою і люб'язно пропонувала свої послуги.

Старі люди говорили: "Не лінуйся, дівонько, рушник вишивати - буде чим гостей шанувати".

Хліб - усьому голова

Хліб належить до особливо шановних символів-оберегів українського народу. Він має круглу форму — форму сонця. Як сонце дає життя всьому, так і хліб живить усіх людей.

Жодне свято не проходило без хліба. При відвідуванні новонародженого йшли з хлібом, на весіллі не обходилися без хліба-солі, благословляли молодих хлібом, проводжали в останню путь знову ж таки хлібом.

З хлібом пов'язано безліч традицій. Коли будували хату, то спочатку випікали 4 хлібини і ставили їх на те місце, де мала будуватися оселя. На другий день дивилися, якщо хліб зник (поїли), то можна будувати сміливо: буде завжди вестися живність, усе буде добре.

В Україні хліб-сіль на вишитому рушнику то найвища ознака гостинності народу. А найбільшою святістю вважався хліб на столі.

Існує у народі повір'я, що хліб потрібно випікати у жіночі дні - середу чи п'ятницю.

Ще з пелюшок дитину привчали любити й шанувати хліб. У давніші часи немовля разом з материним молоком уживало хліб: замість сучасних сосок їм давали обгорнуту в полотняну тканину м'якушку-смоктунця.

Хліб на столі – то найбільше багатство. До нього треба ставитися зі святістю. А ще в народі кажуть: "Не кидайся хлібом – він святий". Кинути хліб – то великий гріх. Хліб завжди шанували, як святиню цінували.

Українська пісня

Українська пісня... Вона є однією із святинь нашого народу, його найціннішим духовним скарбом, гордістю і красою, геніальною поетичною біографією.

З давніх-давен уславилася Україна піснями, які дбайливо, як найдорожча реліквія, передавалися від покоління до покоління. Михайло Стельмах писав, що пісня супроводжує українця від колиски до могили, бо не було значної події в житті народу, нема такого людського почуття, яке б не озвалося в українській пісні чи ніжністю струни, чи рокотанням грому. Український народ створив так багато пісень, що, якби кожного дня вивчати одну нову пісню, на вивчення усіх не вистачило б людського життя.

У давніх народних піснях відбилась відвага, волелюбність захисників народу, любов до рідної землі. Народна пам'ять зберегла імена деяких авторів давніх народних пісень. Найталановитіші з них — полтавчанка Маруся Чурай, козак Семен Климовський.

Плине час. Народжуються і вмирають люди, гине у вогні часу матеріальна культура. Але вічними залишаються духовні цінності, серед яких — пісня. Сучасні українці не втратили любові до народної пісні, вона живе в кожному домі.

Яке це диво – українська народна пісня! Кого тільки не полонила її вічна краса. Українська пісня – то живий скарб, що йде від покоління до покоління, несучи радість чи смуток, чаруючи людську душу, даючи їй силу й натхнення. Любов до рідного краю, мови починається з колисаночки. В ній — материнська ласка і любов, світ добра, краси, справедливості.

Тут мамина пісня лунає і нині,
її підхопили поля і гаї,
її вечорами по всій Україні
Співають в садах солов'ї.
І я припадаю до неї устами,
І серцем вбираю, мов спраглий води.
Без рідної мови, без пісні, без мами
Збідніє, збідніє земля назавжди.

Минають віки, змінюються покоління, а народні пісні залишаються. Вони володіють чудовою здатністю полонити людське серце, допомагати в праці, оспівувати з радістю відпочинок, тамувати душевний біль. Земля наша українська така співуча, що не тільки кожне село, а й вулиця мала свої пісні.

Знайомство із Тихим океаном

Учень 1. Тихий океан - найбільший. Він займає майже таку територію, як усі океани разом узяті (показує на карті півкуль). Його вперше відкрив мандрівник-португалець Фернан Магеллан у 1520р. І назвав його так тому, що коли кораблі пливли по ньому, він був тихим-тихим. Омиває цей океан більш як 50 країн світу. Через нього пролягають найважливіші транспортні шляхи, що сполучають країни (показує) Азії, Австралії та Америки. Переважна частина дна океану - рівнина з підводними западинами. Увага, на дні Тихого океану знаходиться найглибша западина Світового океану - Маріанська, глибина якої сягає 11 022м.

Учень 2. Тут росте близько 10 тисяч видів рослин. Більшість з них - водорості. На глибині до 100м, куди сягає сонячне проміння, живуть зелені водорості. Нижче-бурі, а ще нижче-червоні. Тут росте найдовша у світі водорість довжиною до 60м.

Учень 3. Тваринний світ Тихого океану налічує близько 100тисяч видів. У водах океану відомо понад 2000 видів риби. Це (показує) тунець, скумбрія, акули, тріска, камбала, палтус. Тут налічується більш як 6000 видів молюсків: мідії, устриці, кальмари, восьминоги (показує). Цей океан посідає перше місце в світі за виловом риби та інших морепродуктів (кальмарів, креветок, крабів).

Учень 4. На дні Тихого океану виявлено багато родовищ нафти і газу. Катастрофи на морях призвели до значного його забруднення, зокрема нафтопродуктами, які утворюють на його поверхні нафтову плівку. Через неї сонце не проникає на глибину, риба гине, зменшується її вилов.

Учень 5. А чи знаєте ви, чому в океані вода солоня? Вона солоня завдяки кристаликам води - вічним мандрівникам. Всі річки земної кулі течуть до моря з усім тим, що накопичили за свій довгий шлях як на землі, так і під землею. Підземні струмки, пробиваючи собі шлях серед гірських порід, розчиняють деякі породи і несуть з собою частини різних солей. Потім, коли сонечко прогріває поверхню моря чи океану, вода починає випаровуватись. Випаровуючись, краплини води залишають у морі ту кількість солі, яку вони принесли з собою. Краплинок так багато, що всі вони врешті-решт зробили море солоним .

Атлантичний океан

Учень 1. Атлантичний океан - найсолоніший серед океанів (показує на карті півкуль). Назва його пов'язана із грецьким міфом про гіганта Атланта. Океан другий за розміром, дає до 35% світового вилову риби. У ньому розташоване море без берегів - Саргасове (показує). Атлантичний океан довгий час був природною науковою лабораторією, де дослідники з різних країн і частин світу зробили багато відкриттів.

Учень 2. В різних частинах Атлантичного океану температура води різна. Найтепліша - поблизу екватора (показує). Тому тут росте багато водоростей. Серед них бура саргасова водорість, від назви якої і пішла назва Саргасового моря (показує).

Учень 3. В океані водяться скумбрія, тріска, сардина, меч-риба, акули, летюча риба, морські черепахи, риба тунець. З птахів - альбатроси і фрегати. У північній і південних частинах живуть кити, тюлені, морські котики.

Учень 4. Одне з найбрудніших з його морів - Балтійське (показує). В Атлантичному океані, як і в Тихому, виявлено родовища нафти і газу, прокладено на дні нафто - і газопроводи. Тому води його теж забруднені.

Учень 5. А чи знаєте ви, що таке цунамі? Це хвилі, які виникають під час землетрусів та вивержень вулканів уздовж океанських западин. Вони набагато сильніші від вітрової хвилі, оскільки збурюється вся товща води від морського дна до поверхні. Цунамі обрушуються на берег і виростають до 30-50м, руйнуючи все на шляху.

Індійський океан

Учень 1. За розмірами Індійський океан посідає третє місце (показує). Він найтепліший. Своєю назвою зобов'язаний Індії (показує), береги якої він омиває.

Учень 2. Оскільки у ньому вода найтепліша з-поміж усіх океанів, то тут є величезні зарості бурих, зелених і червоних водоростей. Через велику їх кількість вода «зацвітає».

Учень 3. Найбагатший органічний світ - на півночі Індійського океану, де відомі численні види риб: сардинела, тунець, скумбрія, летючі риби, багато акул, скатів. У прибережних водах - багато коралів, зустрічаються морські зірки, черепахи, кити, дельфіни. У водах цього океану можна виловити риб, які вважалися вимерлими десятки мільйонів років тому.

Учень 4. Цей океан відомий запасами нафти і газу. У Червоному морі (показує) виявлено поклади залізних і мідних руд. Найбільший постачальник нафти - район Перської затоки (показує).

Учень 5. Тому на півночі води Індійського океану забруднюються нафтопродуктами. Виникає загроза для узбережних районів.

Північний Льодовитий океан

Учень 1.Ще наприкінці минулого століття про Північний Льодовитий океан ще нічого не знали. Його називали морем, адже він найменший за площею. Він називається Льодовитим тому, що більша його частина завжди вкрита кригою. Океан розташований на крайній півночі Землі, тому і названо Північним (показує). Береги його значно порізані. Тут є численні моря і затоки. Це найхолодніший океан.

Учень 2.Через суворі кліматичні умови життя в океані бідне. У товщі води живуть мікроорганізми. Біля берегів ростуть водорості: ламінарія, фукус.

Учень 3.В ньому налічується тільки 150 видів риб. Тут водяться мойва, палтус, сиг, нельма. Риба-головна пожива для морських ссавців-тюленів, моржів, білух. Полює на тюленів і рибу білий ведмідь.

Учень 4.На скелястих берегах птахи (чайки, гаги, топірці) утворюють «пташині базари».

Учень 5.Тут трапляється найбільша медуза - ціанея, яка в діаметрі сягає двох метрів, а щупальця її витягуються до 20м.

Робота в парах

- Чи омиває Тихий океан Європу?

- Білі ведмеді живуть на кризі поблизу узбережжя якого океану?

- Який з океанів найтепліший?

- Який з океанів займає друге місце за виловом риби?

- Який з океанів найхолодніший?

- Чи омиває Тихий океан Європу?

- Білі ведмеді живуть на кризі поблизу узбережжя якого океану?

- Який з океанів найтепліший?

- Який з океанів займає друге місце за виловом риби?

- Який з океанів найхолодніший?

«Казка про Золоту рибку»

Автор 1.-Жили дід та баба біля самого моря.

Автор 2.-Пішов дід до моря, закинув вудку... і витягнув її з рваними пакетами.

Автор 1.-Закинув дід вудку удруге, виловив рваний черевик.

Автор 2.-Втретє закинув вудку і зловив Золоту рибку, яка заговорила з ним людським голосом.

Рибка.-Не відпускай мене, старче, в синє море. Краще кинь в акваріум в чисту воду - відслужу тобі за це будь-яку службу. Не хочу бути рибкою нафтовою. Хочу залишатися золотою.

Автор 1.-Сумна казка, але й бувальщина не радісніша. Тому, що перетворюються морські простори в брудне звалище.

Автор 2.-Гинуть риби, водорості, рачки. Але ці проблеми вирішувати не мешканцям океану, а нам - людям.

СЛОВНИК «ПРОЕКТНИХ» ТЕРМІНІВ

Проект – мета, яку дитина зрозуміла, прийняла, реалізувала у процесі діяльності. Слово «проект» походить від латинського «кинутий вперед», тобто це задум, план для досягнення поставленої мети.

Навчальний проект – це сукупність завдань учням, проблема, яку потрібно вирішити, сукупність способів її вирішення, форм організації взаємодії учнів з учителем і один з одним, самої діяльності і, нарешті, аналізу результату і співставлення його з попередньою гіпотезою.

Проектна діяльність - навчальний процес, в якому обов'язково беруть участь розум, серце і руки, тобто осмислення самостійно набутої інформації здійснюється через призму особистого відношення до неї і оцінку результатів в кінцевому продукті.

Структура проекту – послідовність етапів навчального проекту. Обов'язково включає в себе постановку соціально значимої проблеми, планування діяльності, пошук необхідної інформації, виготовлення з опорою на неї продукта, презентацію продукта, аналіз і оцінку проведеного проекту.

Актуальність – показник дослідницького етапу проекту. Визначається декількома факторами: необхідністю доповнення теоретичних побудов, які мають відношення до явища, що вивчається; потребою в нових даних; потребою практики. Обґрунтувати актуальність – означає пояснити, чому дану проблему потрібно вивчати на даний час.

Гіпотеза – обов'язковий елемент у структурі дослідницького проекту; припущення, при якому на основі ряду фактів робиться висновок про існування об'єкту, зв'язку або причини явища, причому цей висновок не можна вважати повністю доведеним.

Захист проекту – найбільш тривала і глибока форма презентації проекту, яка включає в себе етап запитання – відповіді та дискусійний етап.

Питання проекту – питання, на які потрібно відповісти учасникам проектної групи, щоб достатньою мірою усвідомити і розкрити тему проекту.

Проблема – соціально значиме протиріччя, вирішення якого є прагматичною метою проекту. Проблемою може бути, наприклад, протиріччя між потребою і можливістю її задоволення, нестача інформації про що – небудь або протирічний характер цієї інформації, відсутність єдиної думки про подію, явище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Артисюк І.* Застосування методу проектів у початковій школі // Початкова освіта.– №27 (603). – 40с. – С. 3 – 4.
2. *Григорчук А. Протопопова М.* Проектна діяльність учнів на уроці читання//Початкова школа – 2007 - № 1 – с. 14 – 17
3. *Кобелкова С.* Метод проектів як засіб креативно-пізнавальної діяльності молодших школярів / С. Кобелкова // Початкова освіта. – 2009. – № 5-7. – С.21.
4. *Кручинина Т.Г.* Проектная деятельность. Весник НМЛ Международного детского центра «Артек» , 1998, № 1, с 4-7.
5. *Левитес Д.Г.* Практика обучения: современные образовательные технологии. М., Воронеж, 1998.
6. Матеріали розділу «Початкова школа» сайту Освіта.иа
7. *Мойсеюк Н.Є.* Проектна технологія / Н.Є. Мойсеюк Педагогіка. Навчальний посібник. – 5-е вид., доп. і переробл. – К., 2009. – 656с. – С. 293 – 295.
8. *Молчанова Н.* Проектний підхід і вимоги до вчителя// Початкова освіта – 2005-№32–с.11.
9. *Новиченко О.* Використання проектної технології як засобу розвитку творчих здібностей учнів / О. Новиченко // Проекти в початковій школі: тематика та розробки занять / К.: Шкільний світ, 2008. – С. 93 – 97.
10. *Онопрієнко О. В.* Управління проектною діяльністю молодших школярів // Навчання і виховання учнів 4 класу : методичний посібник для вчителів / упор. О. Я. Савченко. – К. : Початкова школа, 2005. – С. 53-54.
11. Освітні технології : навчально-методичний посібник / за ред. О. М. Пехоти. – К. : АСК, 2002. – 255 с.
12. Проекти в початковій школі : тематика та розробка занять / упоряд. О. Онопрієнко, О. Кондратюк. – К. : Шкільний світ, 2007. – 128 с.
13. Проектна діяльність у школі / упорядник М. Голубенко. – К. : Шкільний світ, 2007. – 128 с.
14. *Тихонов А.С* Творчий потенціал навчального проектування / / Школа і виробництво. 1995 № 1